

Fogyasztói kosár

A megyei és külföldi megélhetési költségek összehasonlítása

- Jelentés -

Vezetői összefoglaló

- Románia esetében, ahogy 2018-ban úgy 2019-ben, sőt 2021-ben is alacsonyabb a minimálbér, mint amennyi egy minimális, méltányos életszínvonal megtartásának a költsége.
- A háztartási bevételek szempontjából fontos figyelembe venni olyan jövedelemforrásokat is, amelyek kimaradnak a háztartási bevételek és kiadások kiszámításából. Ilyenek például az APIA támogatások, a közbirtokosságoktól származó éves jövedelmek vagy más feketén végzett munkák után származó jövedelmek.
- Szükségszerű, hogy az alapbéremelés jól átgondoltan történjen, hiszen a minimálberek emelkedése számos gazdasági hatással járhat. Hatására megnövekedhetnek az élelmiszer és szolgáltatás árak, ugyanakkor a kis és középvállalkozókat is nehéz helyzetbe hozhatja.
- Habár külföldön magasabb mind a minimálbér, mind az átlagbér, mégis a külföldön dolgozók jelentős többsége a pénzpórlás érdekében a fogyasztói kosárba bekalkulált számos tételt megvonja magától, vagy jövedelme töredékét fordítja rá.
- A romániai fogyasztói kosár összehasonlítása más országok fogyasztói kosarával nem lehetséges tételenként, csupán a fogyasztói kosarak összértéke mentén. Ugyanis az országok különböző tételt sorolnak az egyes kategóriákhoz. Ez alapján lehet, hogy Románia esetében a lakással kapcsolatos költségek tartalmazzák akár a tisztítószeret is, míg más országok esetében ezeket egy másik kategóriához sorolják. Vannak olyan költségek is, amelyeket egyik ország belekalkulál a fogyasztói kosár bizonyos alkategóriájának összértékébe, míg más országok külön, vagy másképpen kezelnek. Erre lehet akár egy példa az oktatással kapcsolatos költségek. Mindezek fényében mutatkozhatnak eltérések a fogyasztói kosarak különböző tételeinek értékeiben.
- Tényszerű, hogy a külföldön munkát vállalók számos esetben megszorítások révén jelentősebb összegeket tudnak megspórolni. Mindezt ugyanakkor olyan tényezők árán, mint a honvágy, a családtól és hazától való távollét, alacsonyabb életszínvonal, magányosabb élet.

- Ha ugyanolyan színvonalú lakhatást szeretnénk megengedni magunknak külföldön, mint amilyenben itthon van részünk, akkor az ottani keresetünkből az nehezebben kivitelezhető, mint itthon.
- Amennyiben úgy számítjuk, hogy egyetlen minimálbért kereső személy bérel egy egyszobás, 40 m²-es bútorozott lakást Tübingenben, az illető személynek a havi keresetének 62%-át szükséges lakbérre áldoznia, Nagykanizsán a bevétele 52%-át, Csíkszeredában a minimálbére 58%-át kell a bérleti díj fedezésére fordítania, míg Middleton esetében az illető személy a minimálbére teljes egészével sem tudja fedezni a lakbérköltségeket.

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	1
Bevezető	4
Módszertani áttekintés	5
Az adatok begyűjtése	5
A kérdőív szerkezeti bemutatása	7
A használt fogalmak	8
Forráskritika	11
A begyűjtött adatok elemzése	12
A háztartási költségek megoszlása Hargita megyében	12
A Hargita megyére 2018-2019-ben kiszámított fogyasztói kosár	13
Az elfogadható fizetés értéke 2020-ban a Hargita megyei lakosság véleménye szerint	14
Felmérés egy család átlagos élelmiszer-fogyasztásáról 2021-ben	15
Szezonmunkát vállalók tapasztalatai	33
Külföldről az elmúlt években véglegesen hazaköltözöttek tapasztalatai	33
A fogyasztói kosár költségeinek megoszlása Romániai viszonylatban	35
A fogyasztói kosár költségeinek megoszlása átlagosan, Romániában	35
A fogyasztói kosár költségei különböző romániai városokban	36
A fogyasztói kosár költségeinek megoszlása nemzetközi viszonylatban	37
A fogyasztói kosár költségeinek megoszlása Magyarországon	39
A fogyasztói kosár költségeinek megoszlása Németországban	41
A fogyasztói kosár költségeinek megoszlása Angliában	43
További fontos szempontok a háztartási költségek alakulását illetően	46
APIA támogatások	47
Háztájékon megtermelt élelmiszerek	47
Egyéb jövedelempótlók	48
Következtetések	48
Bibliográfia	51
Ábrajegyzék	52

Bevezető

2020. augusztusa óta érvénybe lépett a 174/2020. számú törvény, a 217/2000. számú sürgősségi kormányrendelet módosítását illetően, a minimális fogyasztói kosár jóváhagyásáról. E törvény szerint a tisztességes megélhetéshez szükséges minimális fogyasztói kosár képezi innentől a fő elemet az országosan garantált minimális bruttó alapbér kiszámítása során, valamint a bérlpolitikák esetében is. A fent említett törvényre való tekintettel, szükségesnek tartottuk feltérképezni a fogyasztói kosár alakulását Hargita megyében.

Ugyanakkor tekintettel arra, hogy egyre több fiatalok kiutaznak külföldre, Hargita Megye Tanácsa fontosnak tartotta feltérképezni a megélhetési költségeket a legnépszerűbb célországokban is. Ennek érdekében Hargita Megye Tanácsának elemzőcsoportja a háztartások fogyasztásának elemzése mentén vizsgálta, hogy az aktuális bruttó minimálbérekhez viszonyítva az egyes alap élelmiszerek, ruházati cikkek és egyéb, a háztartás fenntartásához valamint önfenntartáshoz kapcsolódó eszközök és szolgáltatások milyen mértékben és mennyiségben érhetőek el. Mindazonáltal nem elhanyagolható annak a ténye sem, hogy a 2020-as év történései gazdasági szempontból is jelentős változásokat eredményeztek szerte a világon, így Hargita megyében is.

A koronavírus terjedésének megfékezése érdekében hozott rendelkezések, szabályozások jelentős mértékben alakították mind az árakat, mind pedig a háztartások jövedelmét és fogyasztását, nem csak Romániában, de egész Európában, sőt világszerte. A háztartások jövedelmét tekintve jelentős változásokat eredményezett például a kijárási tilalom, valamint a különböző gazdasági szereplők működésének ideiglenes korlátozása vagy leállítása. Ennek okán többeket csökkentett bérrel foglalkoztattak, fizetetlen szabadságra küldtek, de voltak olyanok is, akik elvesztették állásukat. Ami a háztartások kiadásait illeti, bizonyos termékek, szolgáltatások árai megnövekedtek, ugyanakkor voltak olyan szolgáltatások is – mint például a tömegközlekedés – amelyek ideiglenesen elérhetetlenné váltak.

Mindezek fényében egy több szintes összehasonlítást végeztünk, mely során egyrészt az angliai, németországi, valamint magyarországi háztartások fogyasztásához viszonyítottuk a romániai

háztartások fogyasztását, másrészt az előzetes elemzések eredményeivel is összevetettük a 2019-2020-ra vonatkozó adatokat.

Módszertani áttekintés

Az adatok begyűjtése

Az adatok begyűjtésére több rendben került sor. Első lépésben azokat a mutatókat igyekeztünk meghatározni, amelyek mentén a háztartások fogyasztását tudjuk vizsgálni és összehasonlítani. A vizsgált mutatók osztályozását, végül egy, a Friedrich Ebert Stiftung Alapítvány (FES) Románia által 2018-ban kiadott jelentésben alkalmazott kategóriák alapján állítottuk össze. Így a továbbiakban a következő kategóriákkal dolgoztunk: élelmiszerek és alkoholmentes italok, ruházat, szolgáltatások, oktatás és kultúra, egészségügyi ellátás, kikapcsolódás és nyaralás valamint a lakásfenntartási költségek. Az utóbbit illetően szükségesnek véltük külön megvizsgálni a bérelt lakás költségeit, valamint a saját tulajdonban lévő lakás költségeit. A kutatás során az egyszobás, 40 m²-es lakások fenntartásához szükséges ráfordításokat vettük számításba, az alábbi lakás költségekkel kapcsolatos eredmények egy emberre vonatkoznak. Tekintettel arra, hogy a lakásbérleti díjak az egyes városok méretétől, valamint a fővárostól való távolságától függően változnak, ezen kategória esetében olyan városokat kerestünk a vizsgált országokban, amelyek valamelyest a Csíkszeredához hasonló adottságokkal rendelkeznek. Így végül Magyarország esetében Nagykanizsát, Németország esetében Tübingent, Anglia esetében pedig Middleont vizsgáltuk.

A második lépésben a vizsgált országok Magyarország, Németország és Anglia háztartásainak fogyasztásával kapcsolatos adatok gyűjtésére került sor az előző lépésben felállított kategóriák és mutatók mentén. Választásunk azért esett ezekre az országokra, mert egy, a Hargita Megye Fejlesztési Ügynöksége és Hargita Megye Tanácsának elemző-csoportja által készített előzetes felmérés ([Felmérés a külföldön dolgozó Hargita megyei személyek körében](#)) alapján ezek a leggyakrabban választott célországok a Hargita megyei, külföldön munkát vállalók körében.

Mindhárom ország esetben az adatokat az adott országban működő statisztikai hivatalok és cégek 2019-2021-ben közzétett jelentései szolgáltatták.

Harmadik lépésben egy online kérdőíves felmérésre került sor. A felmérés azért online formában történt, mert a koronavírus terjedésének megfékezése érdekében érvényben lévő intézkedések nyomán, valamint annak tudatában, hogy a fertőzés átadásra kerülhet a személyes lekérdezés folyamán, a lakosság biztonsága érdekében igyekeztünk minimalizálni a társas érintkezést. A kérdőíves felmérés során több réteget (Hargita megyében élők, akik nem dolgoztak külföldön, olyan Hargita megyeiek, akik vállaltak már szezonmunkát, illetve olyanok, akik ideiglenes munkát vállaltak külföldön) is igyekeztünk lekérdezni annak érdekében, hogy a személyes tapasztalatok mentén egy mélyrehatóbb, részletesebb képet formálhassunk a fogyasztói kosár alakulásáról. Az adatok begyűjtésére a 2021. május 28. és július 28. közötti időszakban került sor online térben. A kérdőívre összesen 236 személy válaszolt.

Végül negyedik lépésben, párhuzamosan a kérdőívvel egy piackutatásra került sor, amelynek keretében adatokat gyűjtöttünk az élelmiszerek és alkoholmentes italok kategóriákhoz tartozó egyes mutatókról. Megvizsgáltuk, hogy adott alapélelmiszerek milyen áron érhetőek el az általunk vizsgált országok nagyobb üzleteiben. Végül egy utolsó lépésben azt néztük meg, hogy Angliában, Németországban, Magyarországon illetve Romániában mekkora az aktuális bruttó minimálbér.

Módszertani szempontból fontos tisztázni, hogy a jelen dokumentumban szereplő adatok az egy főre számított havi fogyasztási költségekre vonatkoznak. Az összehasonlíthatóság érdekében az adott mutatók egy hónapra számított mennyiségét a romániai törvényben (LEGE nr. 174 din 14 august 2020¹) megszabott mennyiségek szerint határoztuk meg, értéküket pedig lejben fejeztük ki.

---

¹ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/229146>

A kérdőív szerkezeti bemutatása

Mint ahogyan az fentebb említésre került, kutatásunk során egy online kérdőíves felmérést is végeztünk. A kérdőív szerkezeti szempontból kilenc szakaszra osztható, ezek a következők:

1. **A vizsgált háztartások összetétele, fogyasztási szokásai:** Ebben a szakaszban többek között arra kérdeztünk rá, hogy életkor szerinti lebontásban milyen a háztartás összetétele, egy átlagos héten az illető háztartás mekkora mennyiséget fogyaszt különböző élelmiszerekből, illetve milyen élelmiszereket tudnak az egyes háztartások otthon megtermelni, előállítani.
2. **Táplálkozási szokások:** A kérdőív ezen fejezetében arra vonatkozóan gyűjtöttünk adatokat, hogy mennyire figyelnek a megkérdezettek a rendszeres táplálkozásra, arra, hogy honnan származnak az élelmiszerek, illetve milyen mértékben fogyasztanak a megkérdezettek helyi termelőktől vásárolt élelmiszereket, valamint Székely Termék védjeggyel ellátott termékeket.
3. **Élelmiszerekkel kapcsolatos költségek:** Ebben a részben többek között arra vonatkozóan tettünk fel kérdéseket, hogy átlagosan mekkora összeget költenek a háztartások élelmiszere, Székely Termékekre, valamint mekkora összeget spórolnak meg a háztájon megtermelt javak által.
4. **A háztartás összjövedelmének és kiadásainak összetétele:** A háztartások havi nettó jövedelmét, az APIA² támogatásokból származó bevételeket, a közbirtokosságoktól és máshonnan származó egyéb juttatásokat, a lakásbérleti díjakat, a villanyköltséget és a háztartás fenntartásával járó egyéb költségeket, továbbá a háztartások havi összkiadását volt hivatott mérni a kérdőív ezen szakasza.

---

² A Mezőgazdasági Kifizetési és Intervenciók Ügynökség (APIA) a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium alá tartozik. 2007. január 1-je óta az APIA kezeli az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) által finanszírozott támogatási intézkedések végrehajtásához szükséges európai alapokat.

A támogatásokat az Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer (IIER) által kezelt hektáronkénti közvetlen kifizetések formájában, valamint a közös agrárpolitika (KAP) keretében a kereskedelmi mechanizmusok végrehajtására irányuló piaci intézkedések keretében nyújtják. Így a Mezőgazdasági Kifizetési és Intervenciók Ügynökség kezeli a mezőgazdasági termékek importjára és exportjára vonatkozó export-import bizonyítványok és garanciák rendszerét, valamint kidolgozza és végrehajtja a mezőgazdasági termékek intervenciók rendszerének alkalmazási eljárásait.

5. **Szezonmunkásként dolgozók tapasztalatai:** A kérdőív ezen fejezetében lévő kérdésekkel a szezonmunkásként külföldön munkát vállalókat céloztuk meg. Ebben a blokkban olyan kérdések mentén gyűjtöttük be a válaszokat, mint az, hogy– melyik országokban és milyen gyakorisággal vállalnak szezonmunkát a megkérdezettek, ez számukra milyen típusú jövedelemforrást jelent, valamint az, hogy különböző tényezők mennyire befolyásolták a megkérdezetteket a munkavállalás során.
6. **Külföldről az elmúlt 5 évben véglegesen hazaköltözöttek tapasztalatai:** Ebben a kérdésblokkban a célországra és annak kiválasztására, a végzett munka típusára, a munkavállalási döntést befolyásoló tényezőkre, a hazaköltözést befolyásoló tényezőkre valamint a külföldihez viszonyított itthoni kiadások alakulására vonatkozó kérdéseket sorakoztattuk fel.
7. **Külföldről több mint 5 éve véglegesen hazaköltözöttek tapasztalatai:** Az előző kérdéscsoporthoz hasonlóan, itt is a célországra és annak kiválasztására, a végzett munka típusára, a munkavállalási döntést- és a hazaköltözést befolyásoló tényezőkre, valamint a külföldihez viszonyított itthoni kiadások alakulására vonatkozó kérdéseket sorakoztattuk fel.
8. **Jelenleg is külföldön élők és dolgozók tapasztalatai:** Ebben a kérdéstömbben szintén vizsgáltuk, hogy a célcsoportba tartozók mely országban élnek, milyen típusú munkát végeznek, különböző tényezők mennyire befolyásolták a külföldi munkavállalási döntést, illetve mely tényezők motiválták a megkérdezetteket a külföldön való munkavállalásban.
9. **Szociodemográfiai adatok:** Az utolsó kérdésblokk által a válaszadók szociodemográfiai adatait gyűjtöttük be. Ebben a tömbben a nemre kérdeztünk rá, valamint arra, hogy az illető személyek Hargita megye mely térségében laknak.

A használt fogalmak

Minimális fogyasztói kosár: A tisztességes élethez szükséges minimális fogyasztói kosár egy velejárási normatív fogalom, amelynek összetételében nem a lakosság aktuális fogyasztási magatartásának azonosítása volt a cél, hanem inkább az emberek valós szükségleteinek felmérése. A tisztességes megélhetéshez szükséges minimális fogyasztói kosár magába foglalja

az összes kiadást, amely egy adott pillanatban fennálló általános biológiai és társadalmi szükségletek fedezéséhez szükséges. Általában az igényeket családi szinten határozzák meg, nem pedig egyéni szinten. Hangsúlyozni kell, hogy ezen költségek fedezése nem az egyetlen feltétel a tisztességes megélhetés biztosításához, mivel a fogyasztói kosár nem tartalmaz e tekintetben néhány lényeges elemet, például a munkakörülményeket, vagy a munka és a magánélet egyensúlyának megtartásához szükséges különböző tényezőket. A fogyasztói kosár összetételében azt is figyelembe kell venni, hogy a közszolgáltatások fedezhetik a tisztességes megélhetéshez elengedhetetlen szükségletek fontos részét (egészségügy, oktatás, közlekedés stb.), viszont a kosár végső értéke – ezen szolgáltatások minőségétől függően – jelentősen eltérhet. A minimális fogyasztói kosárnak elég átfogónak kell lennie ahhoz, hogy reálisan fedezze a család tisztességes, minimális megélhetésének biztosításához szükséges összes közvetlen, biológiai és szociális szükségletét. (Guga és mtsai., 2018)

Háztartás: két vagy több olyan személy csoportja, akik szokásosan együtt élnek, általában családi kötelekkel és közös költségvetéssel rendelkeznek, részben vagy egészben részt vesznek bevételeik és kiadásaik kialakításában, vagy az a személy, aki külön él és nem tartozik más háztartásba.³ (BNS, 2021)

A háztartások átlagos havi összjövedelme: A monetáris jövedelmek egészét képviseli, függetlenül a származási forrástól, (kivéve a felvett kölcsönöket és hiteleket, a CEC Banknál, más bankoknál és hasonló intézményeknél elhelyezett betétekből felvett összegeket) valamint a természetbeni jövedelem ekvivalens értékét (élelmiszer- és nem élelmiszer-erőforrások emberi és takarmány-fogyasztása, a háztartás termékei, illetőleg az állami és magán gazdasági szereplőktől ingyen vagy árcsökkentéssel beszerzett termékek és szolgáltatások), amelyek nem természetbeni fizetés jellegűek.⁴

A háztartás összkiadása: A lakosság fogyasztási kiadásai cél szerinti bontásban a következőkre oszthatóak fel: élelmiszerekre fordított kiadások; szeszes italokra, dohánytermékekre fordított

³ <https://statistica.gov.md/public/files/Metadate/CBGC.pdf>

⁴ https://insse.ro/cms/files/IDDT2012/Metadate_IDDT/T6_1.Venitul%20total%20mediu%20lunar%20pe%20o%20gospod%C2%A6rie.htm

kiadások; ruházati cikkekre és lábbelikre szánt kiadások; háztartás fenntartásának kiadásai; háztartási berendezési tárgyakra fordított kiadások; orvosi ellátásra és egészségügyre fordított kiadások; közlekedéshez kapcsolódó kiadások; kommunikációs kiadások; szabadidős tevékenységekre fordított kiadások; oktatáshoz kapcsolódó kiadások; szállodákra, éttermekre, kávézókra fordított kiadások; egyéb kiadások.⁵ (BNS, 2021)

A kiadások tekintetében ez magában foglalja az összes kiadást, függetlenül annak céljától (beleértve a munkavállalók és a szociális juttatásokban részesülők természetbeni jövedelmének ellenértékét, kivéve a CEC Banknál, más bankoknál és hasonló intézményeknél elhelyezett összegeket, a visszafizetett kölcsönöket és hiteleket), amely a következőkre fordítódik: élelmiszerek (a referencia-időszakban elfogyasztott és el nem fogyasztott), nem élelmiszer jellegű áruk vásárlása és szolgáltatások kifizetése; beruházások; termelés; adók, vámok, járulékok, illetékek fizetése; egyéb kiadások.⁶

A háztartásoknál a bázisidőszakban felmerült kiadások második csoportjába tartozik a háztartás saját forrásaiból származó élelmiszerek és nem élelmiszer jellegű cikkek emberi és takarmányfogyasztásának ellenértéke, amely a háztartás saját forrásaiból (mezőgazdasági termelés, korábbi időszakokból származó készletek, a háztartásban feldolgozott termékek, ajándékba vagy munkáért kapott termékek stb.) származó élelmiszerek és nem élelmiszer jellegű cikkek emberi és takarmányfogyasztásának érték kifejezése.

Az összfogyasztás magába foglalja az élelmiszer fogyasztásra fordított összes kiadást, amely a háztartás vagy személy élelmiszer szükségleteinek fedezésére adott időszak alatt készpénzben és természetben történő összes kiadása; a nem élelmiszer-javakra fordított összes kiadást, amely a háztartás vagy személy nem élelmiszer-szükségleteinek fedezésére adott időszak alatt készpénzben és természetben történő összes kiadása; a szolgáltatásokra fordított összes kiadást, amely a háztartás vagy személy által adott időszak alatt szolgáltatásokért fizetett összes kiadás készpénzben; az el nem fogyasztott élelmiszerekkel és italokkal kapcsolatos kiadások, a tárgy hónapban el nem fogyasztott, raktáron maradt vagy más célra szánt élelmiszerek

⁵ <https://statistica.gov.md/public/files/Metadate/CBGC.pdf>

⁶ https://insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/abf/a21/precizari_metodologice_tr1_21.pdf

vásárlásával kapcsolatos összes kiadás (feldolgozásra, állati és baromfitakarmányra, ajándékokra, veszteségekre), valamint az adók, járulékok, illetékek, az adórendszerbe történő kötelező befizetésekkel kapcsolatos összes kiadás (adók, járulékok, illetékek). (Guga és mtsai., 2018)

A **fogyasztóiár-index** a Központi Statisztikai Hivatal (ksh) által használt meghatározás szerint „*a háztartások (lakosság) által a saját felhasználásra vásárolt termékek és szolgáltatások időben bekövetkező (átlagos) árváltozását méri.*”⁷

Forráskritika

A jelentés ezen részében azokat a hiányosságokat fogjuk megnevezni, amelyek valamilyen formában ferdíthetik az általunk végzett kutatás eredményit. Itt első sorban arra szeretnénk például rávilágítani, hogy elemzésünkben 2019-es adatok mentén végeztük az országok összehasonlítását. Ennek oka, hogy az általunk vizsgált országok némelyike esetében a 2020-ra vonatkozó hivatalos adatok a kutatás végeztéig nem kerültek ingyenesen elérhetővé. Ugyancsak ferdítheti az általunk végzett elemzés eredményeit, hogy az egyes országok különböző kritériumrendszer szerint kategorizálják a kiadásokat. Vagyis az országok különböző tétleket sorolnak az egyes kategóriákhoz. Ez alapján lehet, hogy Románia esetében a lakással kapcsolatos költségek tartalmazzák akár a tisztítószeret is, míg más országok esetében ezeket egy másik kategóriához sorolják. Vannak olyan költségek is, amelyeket egyik ország belekalkulál a fogyasztói kosár bizonyos alkategóriájának összértékébe, míg más országok külön, vagy másképpen kezelnek. Erre lehet akár egy példa az oktatással kapcsolatos költségek. Mindezek fényében mutatkozhatnak eltérések a fogyasztói kosarak különböző tételeinek értékeiben. Fontos azt is jeleznünk, hogy a kutatás során végzett kérdőíves felmérés online zajlott, így az abból származó eredmények nem reprezentatívak, mindazonáltal irányadóak a kutatás egészét tekintve.

---

⁷ <https://www.ksh.hu/docs/hun/modszgyors/farmodsz20.html>

A begyűjtött adatok elemzése

A következőkben a rendelkezésünkre álló adatok elemzése során kapott eredmények kerülnek bemutatásra négy nagy fejezet mentén.

Az első fejezetben a Hargita megyei háztartási költségek megoszlásával kapcsolatos eredményeket mutatjuk be. Az átláthatóság és részletesség érdekében ebben a fejezetben négy alfejezet mentén tárgyaljuk a Hargita megyére vonatkozó adatokat. Elsőként a Hargita megyére 2020-ban kiszámított fogyasztói kosárról készült elemzés eredményeit mutatjuk be, majd egy következő felmérésünk eredményeit fogjuk prezentálni, amely során az elfogadható fizetés értékét vizsgáltuk 2020-ban a Hargita megyei lakosság véleménye szerint, végül a fejezet utolsó részében egy 2021-es, a családok átlagos élelmiszer-fogyasztásáról szóló felmérés eredményeit tárjuk fel.

A második fejezetben, a háztartási költségeket romániai viszonylatban fogjuk bemutatni. Ebben a részben előbb a háztartási költségek átlagos megoszlását prezentáljuk, majd egy következő alfejezetben kitérünk arra is, hogy előzetes felmérések alapján hogyan alakulnak a háztartási költségek különböző romániai városokban.

A harmadik fejezetben a háztartási költségek megoszlását fogjuk tárgyalni, nemzetközi viszonylatban. Mindezt három alfejezet mentén, amelyekben az összegyűjtött adatok elemzése során kapott eredményeket tárgyaljuk előbb Románia, majd pedig— Magyarország, Németország, valamint Anglia esetében.

Végül a negyedik fejezet mentén olyan egyéb jövedelemforrásokat fogunk tárgyalni, amelyek kevésbé mérhető módon, ugyanakkor jelentősebb mértékben befolyásolhatják a romániai háztartások összbevételét.

A háztartási költségek megoszlása Hargita megyében

A háztartási költségek évente változnak, alakulásukat pedig számos tényező befolyásolja. Ezt az árváltozást méri a fogyasztóiár-index. A jelentés ezen részében a Hargita megyei fogyasztói

kosár alakulását fogjuk bemutatni 2019 és 2021 között. A bemutatott években az árak alakulását többek között olyan történések befolyásolták, mint a minimálbér emelkedése vagy a koronavírus világméretű gazdasági hatásai.

A Hargita megyére 2018-2019-ben kiszámított fogyasztói kosár

Hargita Megye Tanácsának elemzőcsoportja 2019-ben egy, a fogyasztói kosárra vonatkozó kutatás keretében vizsgálta, hogy hogyan alakult az illető évben a megyében a fogyasztói kosár értéke. Ezek mellett egy összehasonlító elemzés is készült a témában, mely során a magyarországi Nagykanizsára, a németországi Tübingere, valamint az angliai Middletonra vonatkozó fogyasztói kosárral kapcsolatos adatokat vetettük össze a csíkszeredai fogyasztói kosár értékeivel. Az elemzés során számos érdekes eredmény született. 2019-ben Románia esetében a háztartások fogyasztási kiadása egy főre jutóan havonta 2206 lej volt, míg a bruttó minimálbér 2080 lej, a nettó pedig 1263 lej. Ennek fényében Románia esetében a minimálbér alacsonyabb volt, mint amennyi egy méltányos életszínvonal megtartásának a havi költsége. A kutatás alapján a fogyasztási kiadások kicsivel több, mint felét (1180 lej) a lakásfenntartással kapcsolatos kiadások alkották. A lakosság kiadásainak második legnagyobb szelete az élelmiszerek és alkoholmentes italok voltak, amelyek átlagosan havi 473 lej kiadást jelentettek. Ezt a szolgáltatások követték (havi 217 lej) valamint a ruházat (havi 140 lej) és a kikapcsolódás költségei (havi 111 lej). Legkevesebb havi kiadás Románia esetében az oktatás és kultúra (43 lej) valamint az egészségügyi ellátás (42 lej) esetében volt megfigyelhető.

Magyarországon 2018-ban a háztartások fogyasztási kiadása egy főre havonta 1162 lej volt. Ehhez viszonyítva a bruttó minimálbér ugyanazon évben 2241,86 lej volt, ennek nettó értéke 1329 lej. Magyarország esetében a különböző kategóriák költségeinek nagysága eltér a fentebb bemutatott romániai kategóriáktól. Míg Romániában a háztartási kiadások valamivel több, mint felét (54%) a lakásfenntartási költségek tették ki, Magyarország esetében ez a kategória csupán a háztartások összköltségének 27%-át jelentette, ami pontosan a romániai kiadások fele volt. Egy további kategória a ruházat, amely esetében a romániai költségek dupla akkorák voltak (6%), mint Magyarországon (3%). A kikapcsolódás volt az egyetlen olyan kategória, amely

mindkét ország esetében a háztartási költségek csupán 5-5 százalékát tette ki. A háztartási költségeket illetően, az élelmiszerekre fordított kiadás 11%-kal volt több Magyarországon, a szolgáltatásokkal kapcsolatos költségek 10%-kal, az oktatásra és kultúrára vonatkozó költségek 5%-kal, az egészségügyi ellátással kapcsolatos kiadások pedig 4%-kal voltak magasabbak Magyarországon.

Németországot tekintve a háztartások fogyasztási kiadása egy főre jutóan havonta 6.602 lej, míg a bruttó minimálbér 2018-ban 7122 lej volt, ennek nettó értéke 5993 lej. Németország esetében szintén másként oszlanak meg a háztartási költségek. A két ország összköltségeit összehasonlítva látható, hogy míg az élelmiszer 11%-kal, a lakás 21%-kal, illetve a ruházat költségei 3%-kal nagyobb arányt képeztek Romániában, mint Németországban, a többi kategória a németországi háztartási összköltséget illetően nagyobb arányban volt megfigyelhető, mint Romániában. A szolgáltatások esetében 9%-os különbséget, a nyaralás kategóriát illetően 15%-ost, az oktatást és kultúrát tekintve pedig 11%-os különbséget lehetett megfigyelni a két ország között.

Anglia esetében 2018-ban a háztartások fogyasztási kiadása egy főre jutóan havonta 6576 lej, míg a bruttó minimálbér 6940 lej volt, míg ennek nettó értéke 5896 lej. Ahogyan Németországban, úgy Anglia esetében is ugyanazon három kategória esetében volt nagyobb az arány a romániai háztartási összköltséghez képest. Ez a három kategória pedig: az élelmiszer (9%-al), a lakásfenntartás (10%-kal), valamint a ruházat (1%-kal). (HMT Elemzőcsoport, 2019)

[Az elfogadható fizetés értéke 2020-ban a Hargita megyei lakosság véleménye szerint](#)

Hargita Megye Tanácsa 2020. január 31. és február 7. között egy online típusú kérdőíves felméréssel vizsgálta, hogy a megye lakossága miként határozza meg a jólét fogalmát. A kérdőív kitöltése során a megkérdezettek a fogyasztói kosár egyes elemeire vonatkozóan kellett megjelöljék, hogy saját bevallásuk szerint az adott tétel beszerzéséhez havonta mekkora összegre van szükségük. Ugyanakkor a felmérés során arra is rákérdeztünk, hogy a megkérdezettek szerint mekkora összeggel definiálnák a "becsületos fizetést". A felmérés eredményei szerint a válaszadók közel fele (41%) úgy vélte, hogy egy becsületos fizetés 3000 és

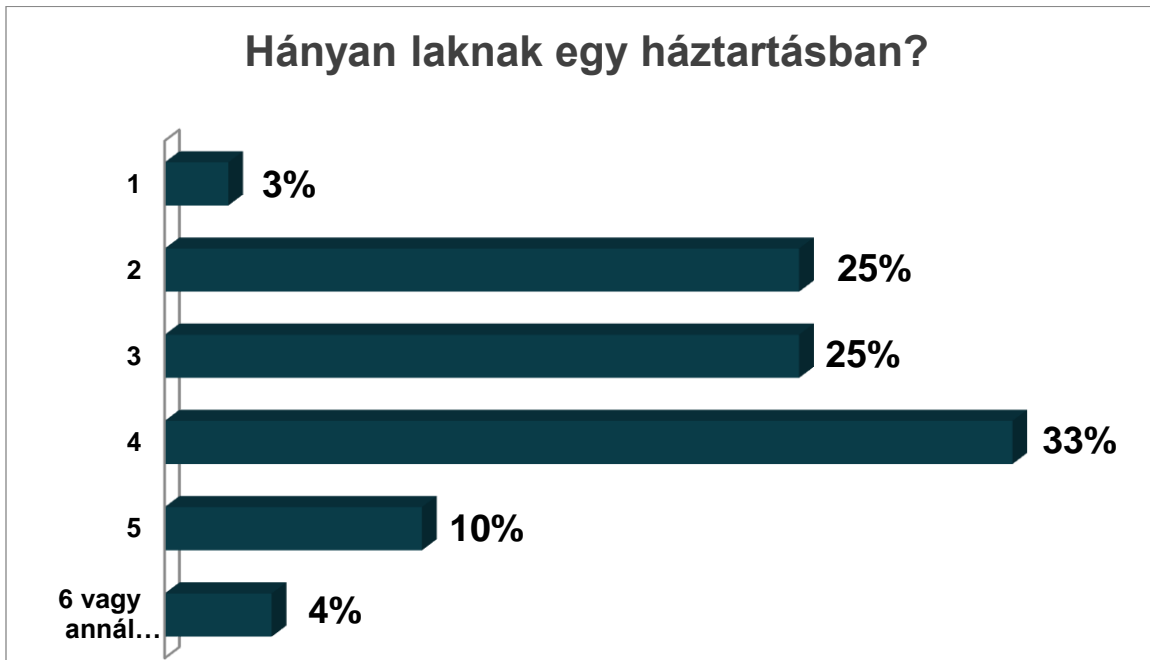
3999 lej között van, egyötödük pedig (21%), hogy egy a 4000 és 4999 lej közötti összeggel definiálható a “becsületes fizetés”. Ehhez képest 2019-ben Hargita megyében a nettó átlagfizetés 2349 lej volt. A felmérésből az is kiderült, hogy a megkérdezettek 70%-a az általuk definiált becsületes fizetéshez képest jóval kevesebbet keres havonta. A felmérés arra is választ ad, hogy 2020-ban egy négytagú családban a munkavállalók mekkora összegű fizetéssel szükséges rendelkezzenek annak érdekében, hogy a fogyasztói kosárban meghatározott tételeket havonta biztosítani tudják. *“A négy tagú családok esetében, ha két kereső személlyel számolunk, akkor a minimális fogyasztói kosár értékéből számolva a fizetésük fejenként nettó 2237 lej kell legalább legyen, tehát szükséges lenne, hogy országos szinten legalább ekkora értékre emeljék meg a minimálbéréket, ám sajnos jelenleg az országos minimálbér 1346 lej.”*

Ami a lakhatási költségeket illeti, a fogyasztói kosarak alapján ennek költségtérítéséhez havonta 697 lejre van szükség. Ezzel szemben a felmérés eredményei magasabb összeget mutatnak, ugyanis az érvényes válaszok átlaga szerint 1515 lej a megfelelő lakhatásnak a költsége. Mindezek mellett a felmérés eredményei arra is rávilágítottak, hogy 2020-ban Csíkszeredában a válaszok átlaga alapján 1046 lej szükséges egy személy egészséges táplálkozásának biztosítására. (HMT Elemzőcsoport, 2020)

Felmérés egy család átlagos étel-miszer-fogyasztásáról 2021-ben

Jelen kérdőív célja az volt, hogy Hargita Megye Tanácsa felmérje egy család átlagos étel-miszer-fogyasztását. A felmérés során ugyanakkor nem csak azok fogyasztását mértük, akik Hargita megyében élnek, hanem azokat is, akik Hargita megyéből költöztek más országokba és jelenleg is külföldön élnek. A jelentés ezen alfejezetében az eredmények ismertetésére kerül sor. Elsőként a háztartások összetételét vizsgáltuk. Ahogyan az az *1. Ábrán* megfigyelhető, a válaszadók egyharmada (33%) esetében 4 fő lakik egy háztartásban. Ugyanakkor egynegyedük (25%) 3 fős háztartásban és úgyszintén egynegyedük 2 fős háztartásban él.

1. Ábra: A háztartások összetétele a személyek száma szerint

Egy következő kérdéssel azt vizsgáltuk, hogy a háztartások esetében a személyek hogyan oszlanak meg korosztály tekintetében. Az eredmények alapján 18 háztartás esetében van egy 1 évesnél kisebb gyermek, egyetlen háztartás esetében pedig két 1 évesnél kisebb gyermek. Ami az 1 és 14 év közötti gyermekeket illeti, 135 olyan háztartás van a válaszok alapján, amelyben ilyen korú gyermekek is vannak. Ami a 15-18 éveseket illeti, csupán 29 háztartásban van a lekérdezettek válasza alapján ilyen korú fiatal.

A háztartások összetételét illetően egy következő kérdéssorral a fogyasztási szokásokat vizsgáltuk. Ezeket azért is tartottuk fontosnak mérni, hiszen a fogyasztói kosár törvény által meghatározott elemei országosan érvényesek, mégis térségenként eltérőek lehetnek a fogyasztási szokások. Ennek számos oka lehet, például a környezeti tényezők, amelyek függvényében, míg egyes térségekben különböző zöldségek és gyümölcsök megteremnek, másokban kevésbé az időjárási viszonyok függvényében. Egy másik ok lehet a kulturális szokások, hagyományok. Míg egyes térségben nagy kultúrája van különböző élelmiszerek fogyasztásának, más térségekben ez változik. A Hargita megyei háztartások heti

átlagfogyasztását illetően az eredmények a 2. Ábrán szemrevételezhetőek. Amint látható, a mért háztartások háromnegyede (76%) átlagosan hetente legalább legkevesebb egy kiló zöldséget fogyaszt. Ugyanakkor az is egy beszédes eredmény, amely a kenyér esetében megfigyelhető, hogy a vizsgált háztartások közel háromnegyede (74%) hetente átlagosan legkevesebb egy kiló kenyeret fogyaszt. Ezek mellett az is megfigyelhető, hogy a háztartások disznóhúst jelentősen nagyobb mennyiségben és arányban fogyasztanak, mint marhahúst.

	Semennyit	Kevesebb mint 1 kg/L	1-2 kg/L	3-4 kg/L	5 kg/L vagy több
Liszt	9%	71%	17%	4%	0%
Kenyér	5%	21%	32%	26%	16%
Cukor	14%	74%	12%	1%	0%
Tésztafélék	8%	73%	18%	3%	0%
Csirkehús	6%	53%	35%	6%	0%
Disznóhús	6%	48%	36%	9%	2%
Marhahús	33%	56%	7%	2%	0%
Szalámi, sonka, kolbász	11%	68%	16%	3%	0%
Hal és más tengergyümölcssei	34%	53%	10%	0%	0%
Krumpli	5%	34%	35%	17%	9%
Sárgarépa	6%	66%	24%	3%	1%
Rizs	14%	77%	7%	1%	0%
Olaj	10%	71%	14%	4%	1%
Tej	8%	31%	29%	21%	13%
Lekvár, mogyorókrém	26%	64%	6%	1%	0%
Zöldségek	3%	21%	37%	29%	10%

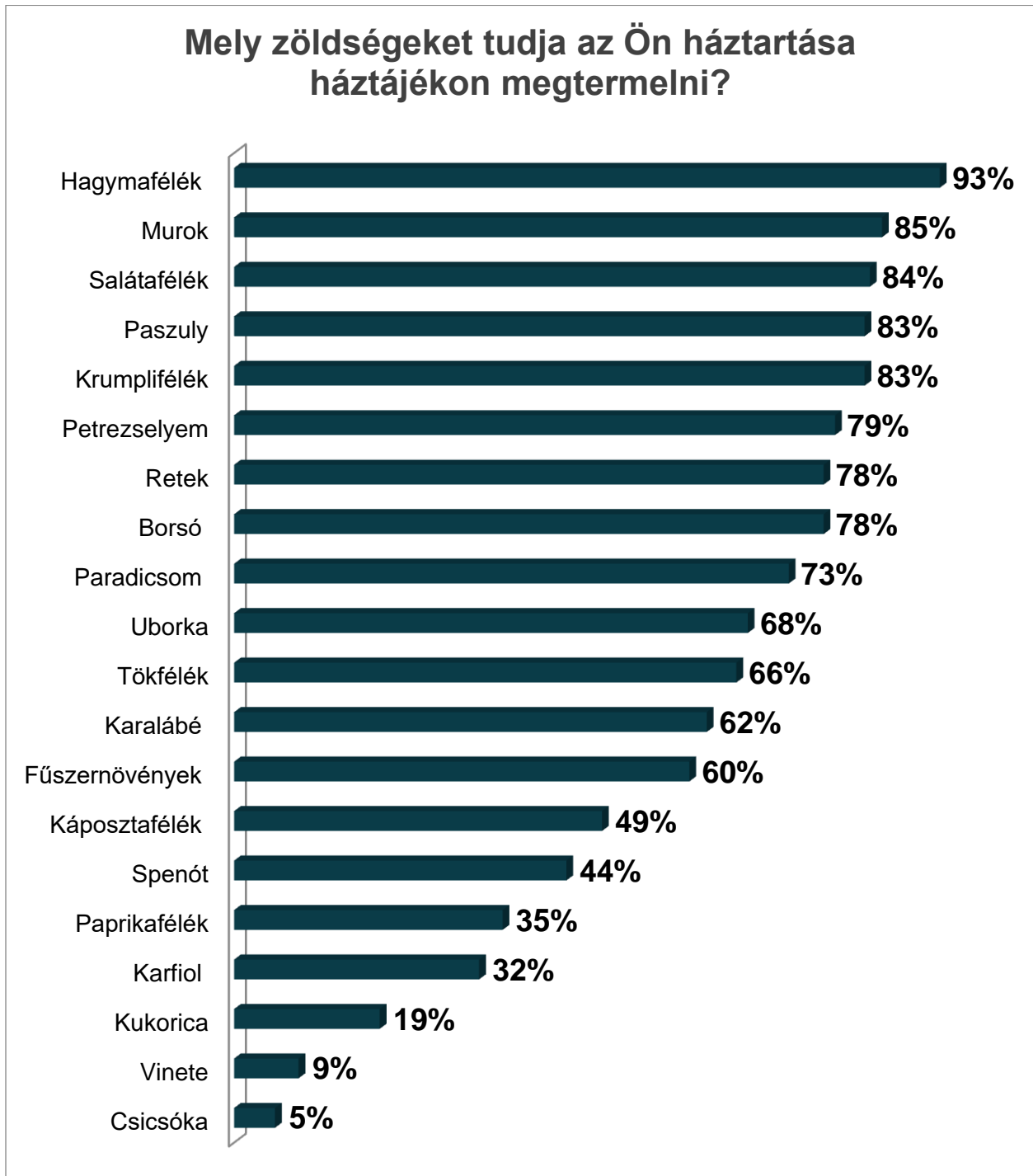
2. Ábra: Háztartások heti átlag étel- és ital-fogyasztása

Egy további kérdéssel mértük, hogy a különböző háztartások milyen formában jutnak hozzá az élelmiszerekhez. Az erre a kérdésre kapott válaszokból származó eredmények a 3. Ábrán láthatóak. Amint megfigyelhető, az általunk vizsgált háztartások csupán 12%-a termeli meg maga az élelmiszerek jelentős részét.

3. Ábra: A különböző élelmiszerek beszerzési módjának eloszlása a háztartások esetében

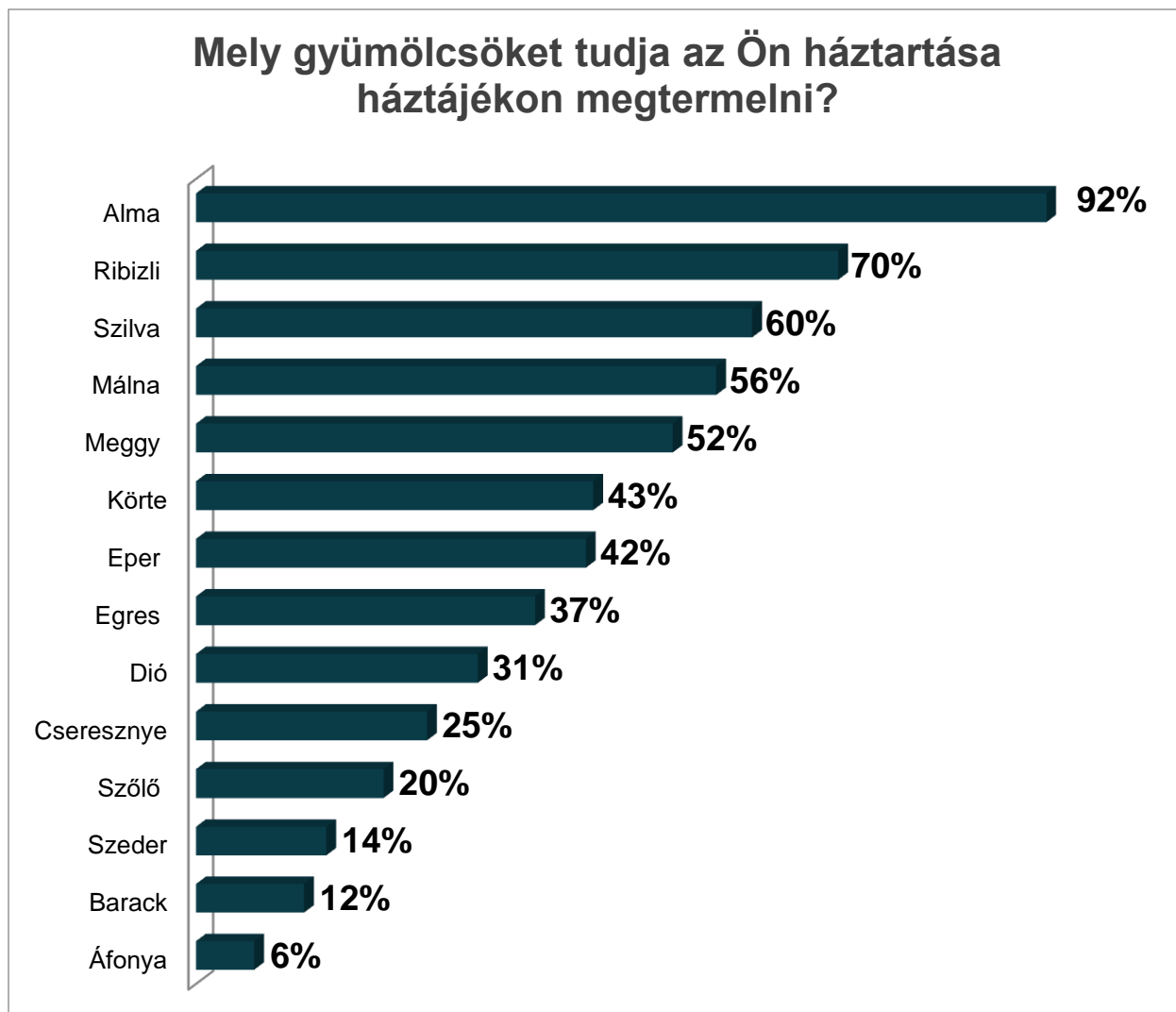
Tovább bontva azt, hogy honnan szereznek be a háztartások különböző élelmiszereket, azt is vizsgáltuk, hogy milyen zöldségeket tudnak háztájékon megtermelni. Az eredmények a 4. Ábrán figyelhetőek meg. Ezek alapján a vizsgált háztartások többsége a vinetét (9%), valamint a csicsókát (5%) nem termeli meg.

4. Ábra: A háztartások által megtermesztett zöldségek

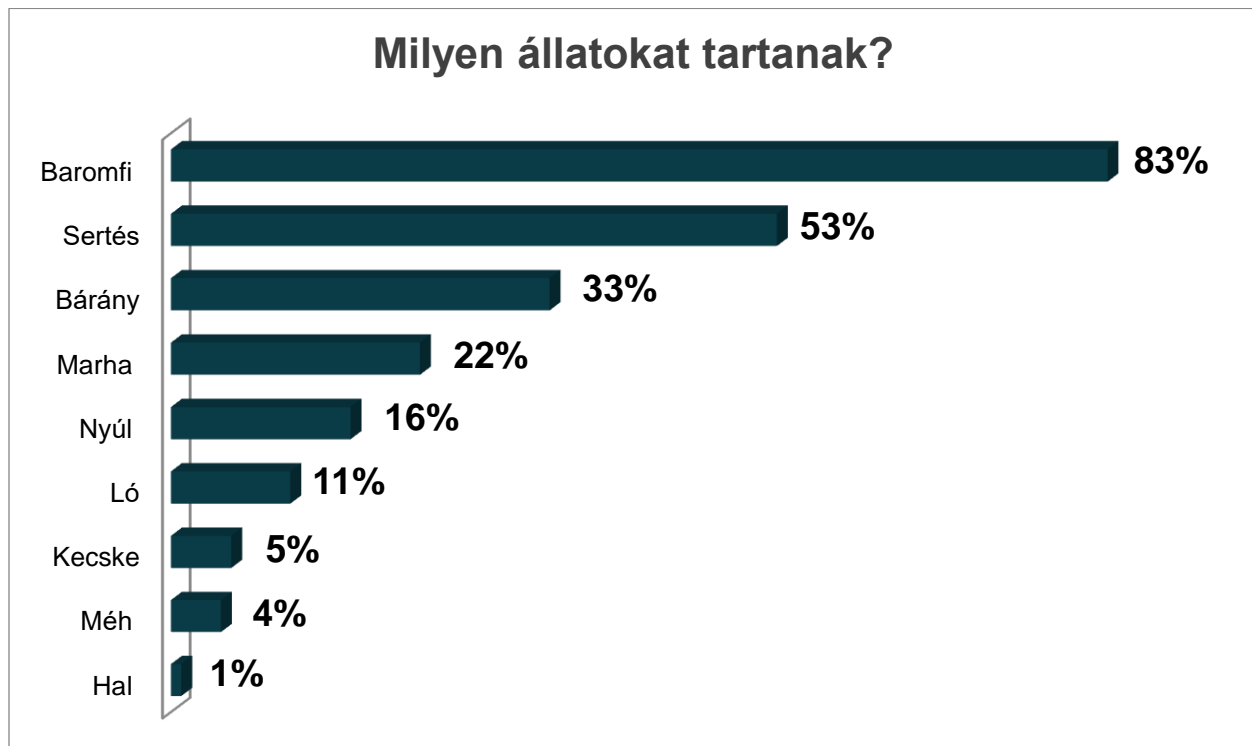
Ami a háztartások által háztájékon megtermelt gyümölcsöket illeti, az eredmények az 5. Ábrán láthatóak. Ezek alapján a háztartások több, mint felében megtermesztik az almát (92%), a

ribizlit (70%), a szilvát (60%), a málnát (56%) valamint a meggyet (52%). Ugyanakkor legkevésbé szedret (14%), barackot (12%), valamint áfonyát (6%) termesztene a vizsgált háztartások.

5. Ábra: A háztartások által megtermesztett gyümölcsök

Arra is rákérdeztünk, hogy milyen haszonállatokat tartanak a háztartások. Az eredmények alapján (6. Ábra) a háztartások jelentős többségében (83%) baromfit tartanak és csupán a háztartások valamivel több, mint felében (53%) tartanak sertést.

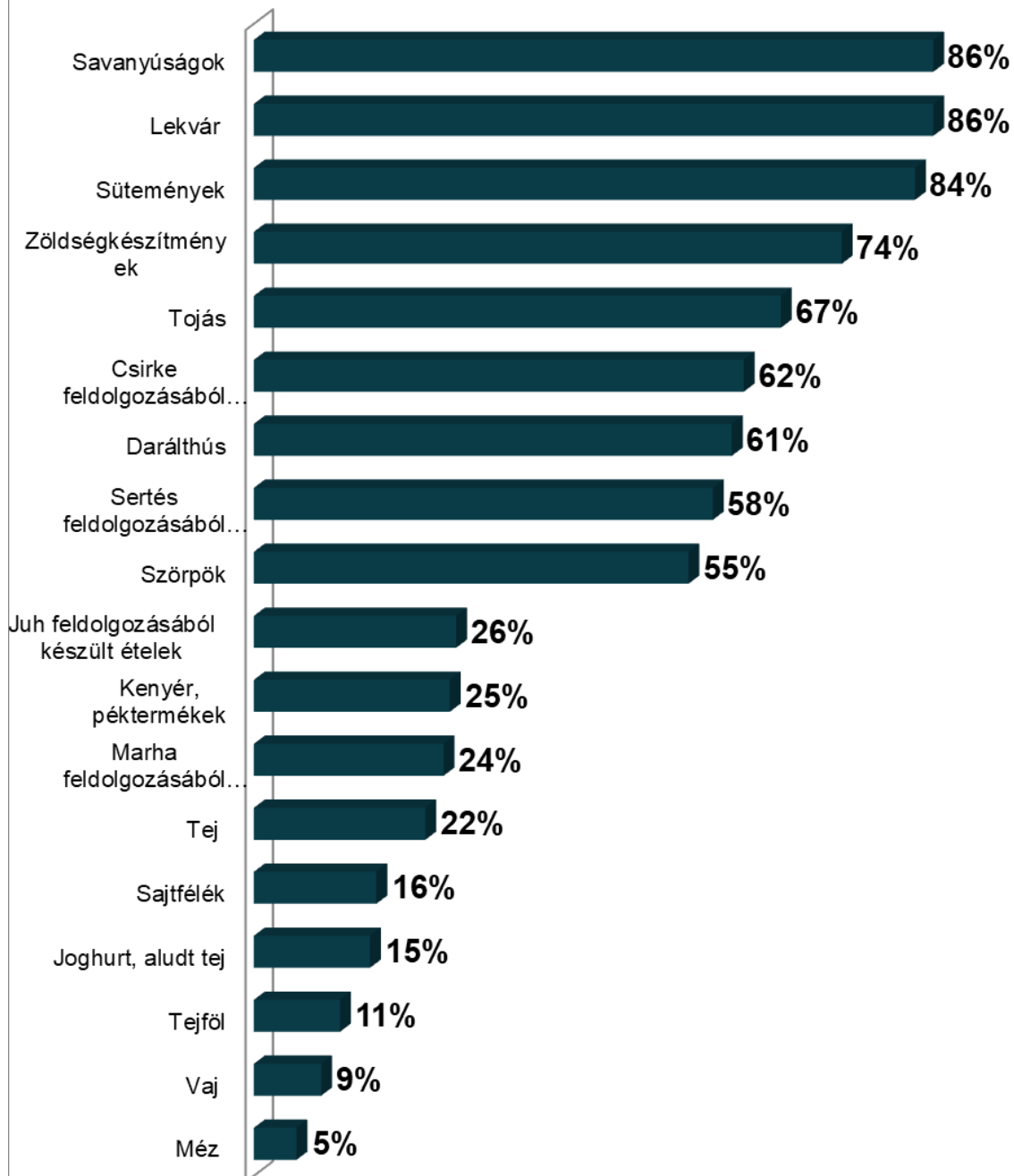

6. Ábra: A háztartások által tartott haszonállatok

Azt is mértük, hogy milyen élelmiszereket állítanak elő, termelnek meg a különböző háztartások. Az eredmények a 7. Ábrán szemrevételezhetőek. Mint az megfigyelhető, a háztartások legalább felében előállítják a különböző savanyúságokat, lekvárokat, süteményeket, zöldségkészítményeket, szörpöket, a csirke vagy sertés feldolgozásából származó élelmiszereket valamint a tojást. Az is beszédes ugyanakkor, hogy az általunk vizsgált háztartások kevesebb, mint egynegyedében állítanak elő házilag tejtermékeket. A haszonállatok feldolgozását illetően az is megemlítenő, hogy valamivel több, mint kétszer annyi háztartásban állítanak elő sertés feldolgozásából származó ételeket, mint juh feldolgozásából készületeket. Mézet pedig csupán az általunk vizsgált háztartások 5%-a állít elő háztájékon.

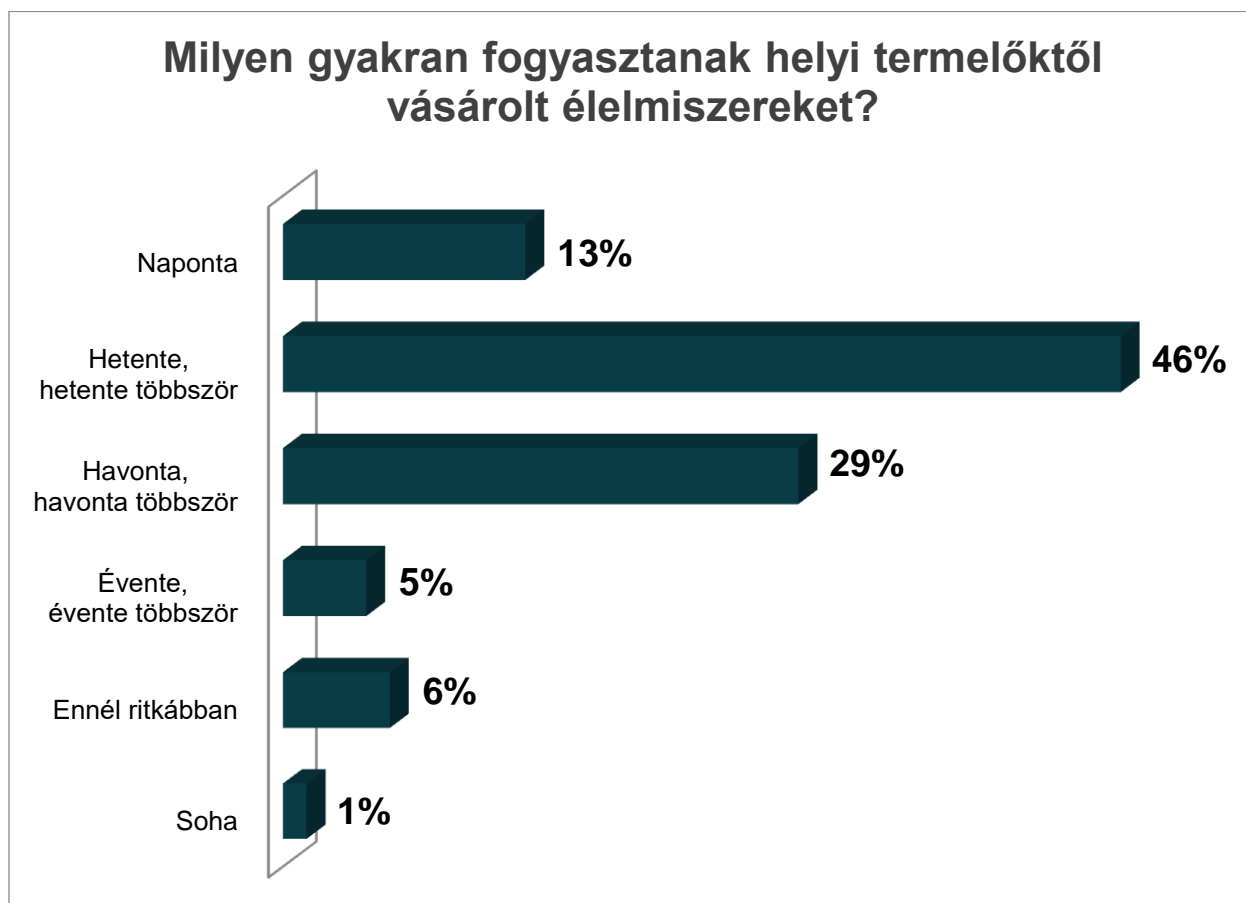
Milyen élelmiszereket állítanak elő, termelnek meg Önök háztartáson belül?

7. Ábra: Háztartások megoszlása a szerint, hogy mely élelmiszereket állítják elő

A felmérés során ugyanakkor arra is kerestük a választ, hogy a megyében élők mennyire figyelnek oda a rendszeres táplálkozásra, az élelmiszerek árára, vagy eredetére, esetleg összetételére. A válaszok alapján a háztartások közel háromnegyede rendszeresen odafigyel a helyes táplálkozásra, közel kétharmada (62%) az élelmiszerek árára és valamivel több, mint fele (56%) az ételek és azok összetevőinek származási helyére.

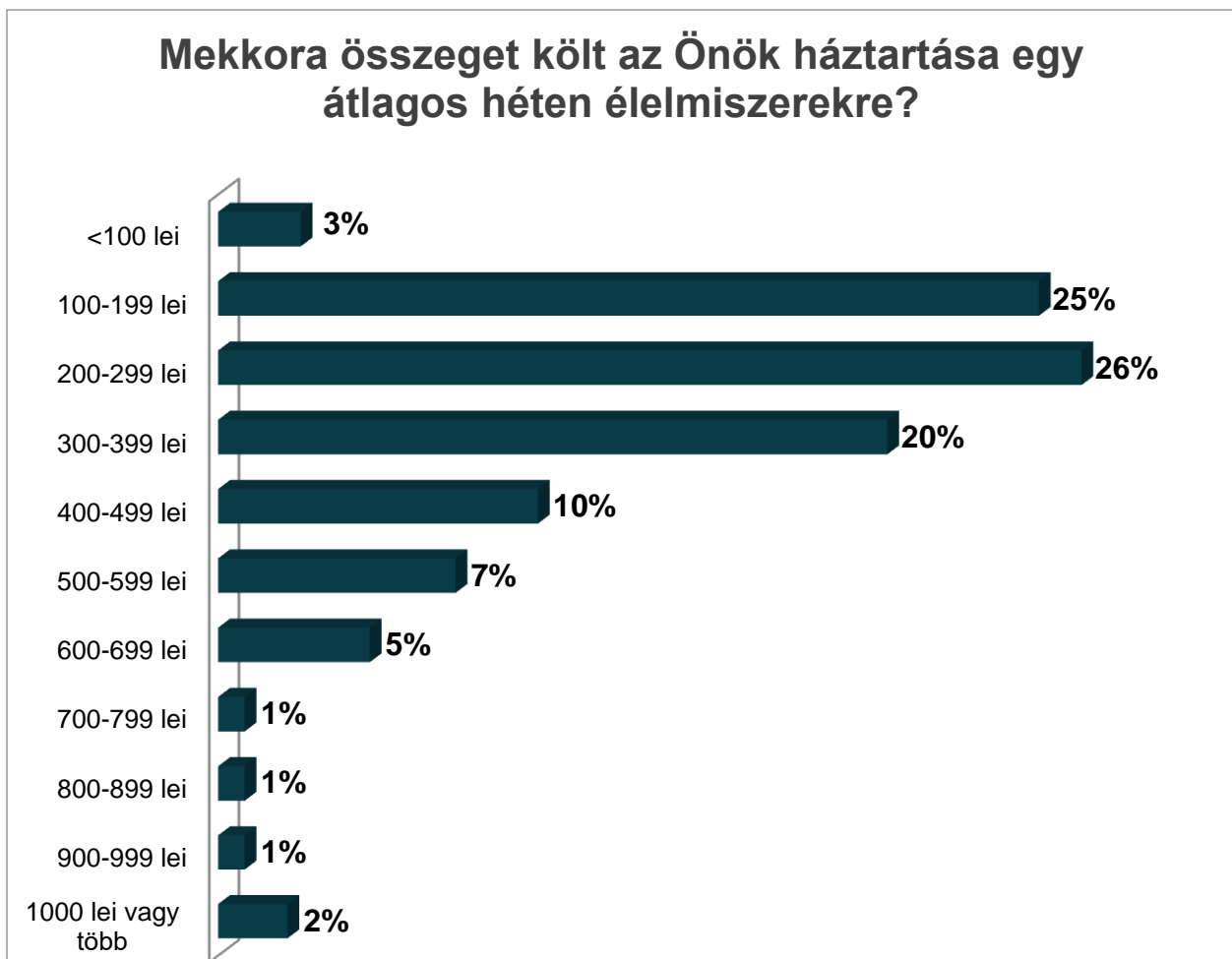
Egy következő kérdéssel azt szeretnénk volna mérni, hogy a megkérdezettek milyen gyakran fogyasztanak helyi termelőktől vásárolt élelmiszereket. A kapott értékek alapján (8.Ábra) a vizsgált háztartásokban élők 46%-a hetente, vagy hetente többször fogyaszt helyi termelőktől vásárolt termékeket és csupán 1%-uk vallja, hogy soha nem fogyaszt helyi terméket.

8. Ábra: Háztartások megoszlása a szerint, hogy milyen gyakran fogyasztanak helyi termelőktől vásárolt élelmiszereket

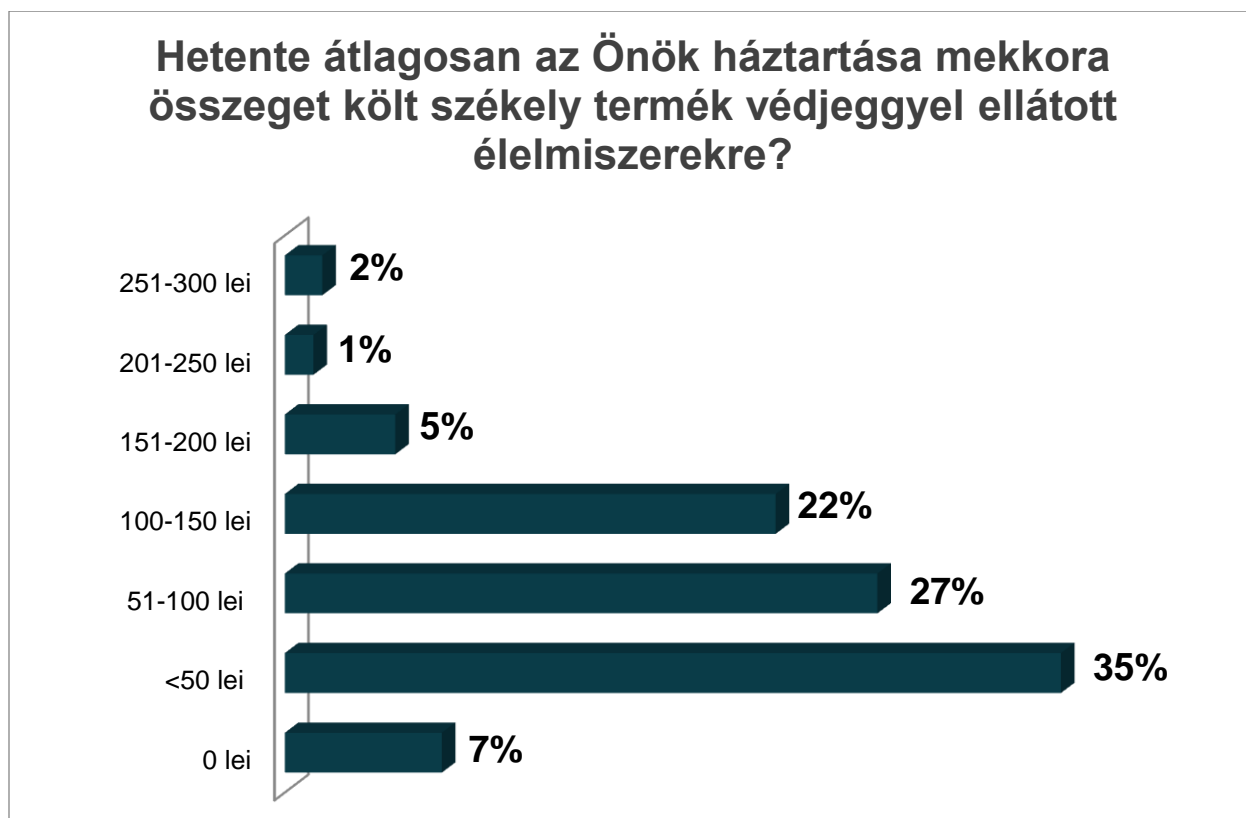

Annak érdekében, hogy számszerűsíteni tudjuk az általunk vizsgált háztartások kiadásait, a kérdőívet kitöltőket arra kértük, hogy az általunk megadott intervallum kereteibe sorolják be, hogy egy átlagos héten a háztartás mekkora összeget költ élelmiszerekre (9. Ábra). A válaszok alapján a háztartások fele (51%) átlagosan hetente 100-300 lej között költ élelmiszerekre és csupán a megkérdezettek 17%-a vallotta, hogy a háztartásnak, amelynek részét képezik, hetente több, mint 500 lej kiadása van élelmiszerekre. Amennyiben az egy hónapra vonatkozó élelmiszerre fordított kiadásokat nézzük, az eredmények alapján a háztartások negyede (25%) legtöbb 800 lejt, ugyszintén negyede (26%) pedig legtöbb 1200 lejt, egy ötödük pedig (20%) legtöbb 1600 lejt költ élelmiszerre.

9. Ábra: Háztartások átlagos heti kiadásai-élelmiszerekre

A székely termékekre fordított háztartási kiadások tekintetében az eredmények alapján (10. Ábra) a háztartások kicsivel több, mint egyharmada hetente átlagosan legtöbb 50 lejt, míg közel fele (51%) 51 és 150 lej közötti összeget fordít székelytermékekre. Amennyiben pedig az átlagos havi kiadást nézzük, a háztartások többsége legtöbb 600 lejt költ hasonló termékekre.

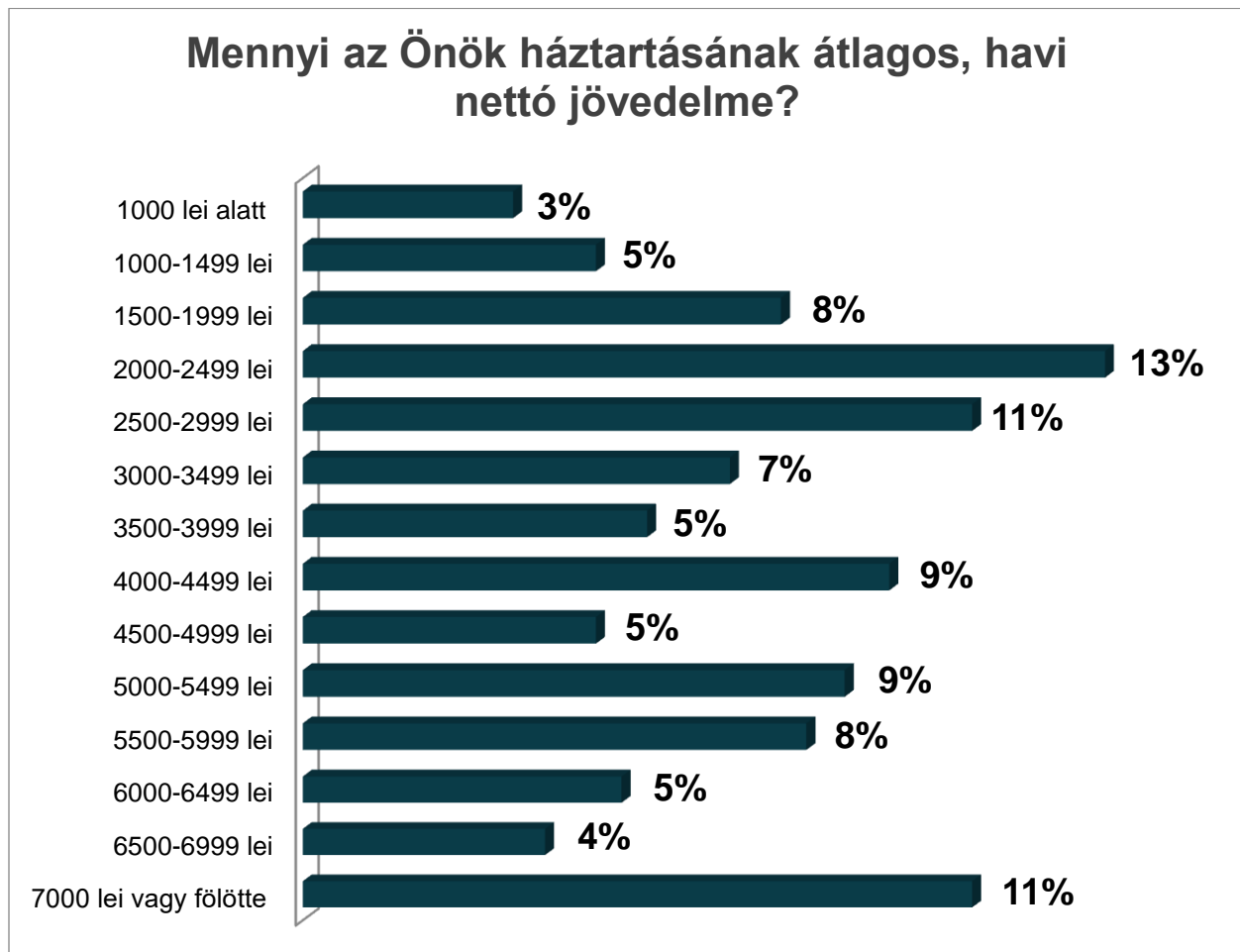
10. Ábra: Háztartások kiadásai székely termék védjeggyel ellátott élelmiszerekre

A háztartások kiadásait vizsgálva azt is mértük, hogy a háztájon megtermelt élelmiszerek által mekkora összeget tudnak megspórolni a vizsgált egységek. Amint megfigyelhető (11. Ábra) a háztartások közel negyede a válaszadók bevallása szerint legtöbb 50 lejt spórol meg kiadásaiból a házilag megtermesztett, előállított élelmiszerek által. A háztartások közel egyharmada pedig (31%) 51 és 150 lej közötti összeget tud megspórolni.

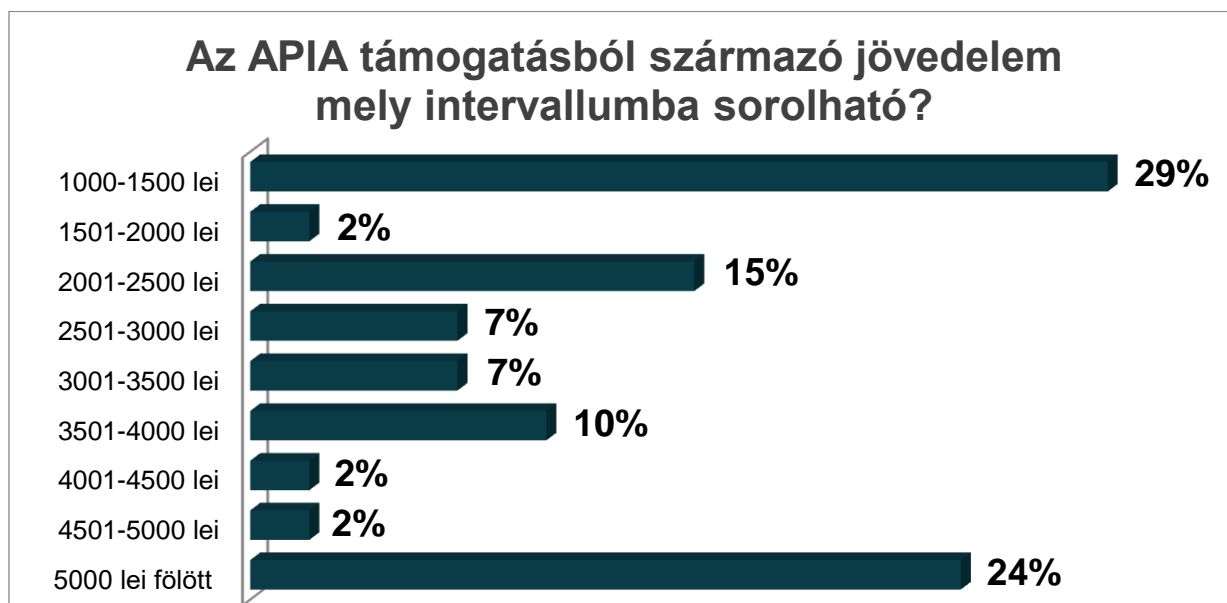
11. Ábra: Háztartások által, a háztájon megtermelt, előállított élelmiszerek révén-megspórolt összegek

Ami a háztartások átlagos havi nettó jövedelmét illeti (12 Ábra), a megkérdezettek bevallása szerint a háztartások közel egyharmad legtöbb 2499 lejből gazdálkodik. Ez abból a szempontból is egy fontos adat, hogy Romániában 2021-ben a nettó minimálbér 1386 lej. Vagyis egy négytagú család esetében, ahol a háztartást két minimálbérért dolgozó munkavállaló felnőttkorú illetve két kiskorú alkotja, a háztartás havi nettó alapjövedelme kiegészítő bevételek (pl. APIA, közbirtokosságoktól származó jutattások) nélkül 2772 lej. Ehhez képest, már 2019-ben Románia esetében a háztartások fogyasztási kiadása egy főre jutóan havonta 2206 lej volt. Ugyanakkor a fogyasztói kiadások 2019 óta növekedtek, s habár a minimálbér is, mégis mai napig nagyobbak a fogyasztói kiadások, mint a minimálbér, vagy sok háztartás esetében a háztartás összbevétele. A felmérésünk eredményei alapján továbbá, a vizsgált háztartások valamivel több, mint egyharmadának (37%) összbevétele 2500 és 4999 lej közötti, ugyancsak 37%-ának pedig az összbevétele 5000 lej vagy a fölötti.

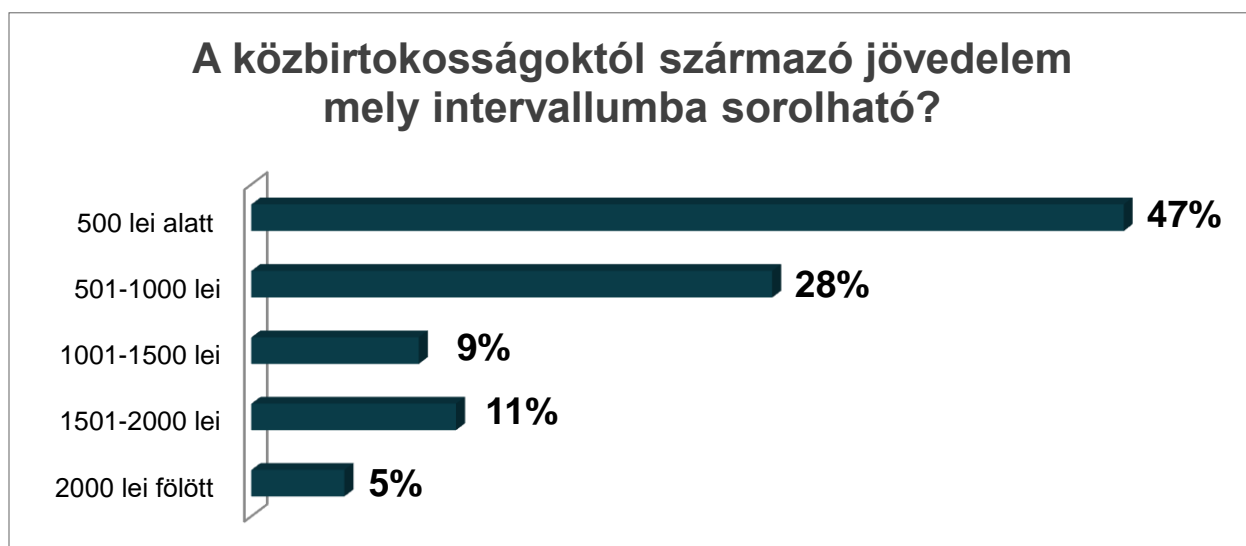
12. Ábra: A háztartások havi átlag, nettó jövedelme

A háztartások összbevételét kiegészítő forrásokat is igyekeztünk feltérképezni. Ennek fényében rákérdeztünk a kérdőívet kitöltőktől, hogy a háztartásukban valamely személy részesül-e APIA támogatásokban. Az eredmények alapján a vizsgált háztartások 81%-a egyáltalán nem részesül semmilyen APIA támogatásban. A háztartásokat illetően, amelyek részesülnek támogatásban azt is mértük, hogy az illető támogatásnak mekkora az értéke. Az eredmények a 13. Ábrán láthatóak, melyek alapján elmondható, hogy azon háztartások közel egyharmada (29%), amelyek kapnak támogatást, annak értéke 1000 és 1500 lej közötti. Ezzel szemben egynegyedük (24%) 5000 lej fölötti támogatásban részesül.

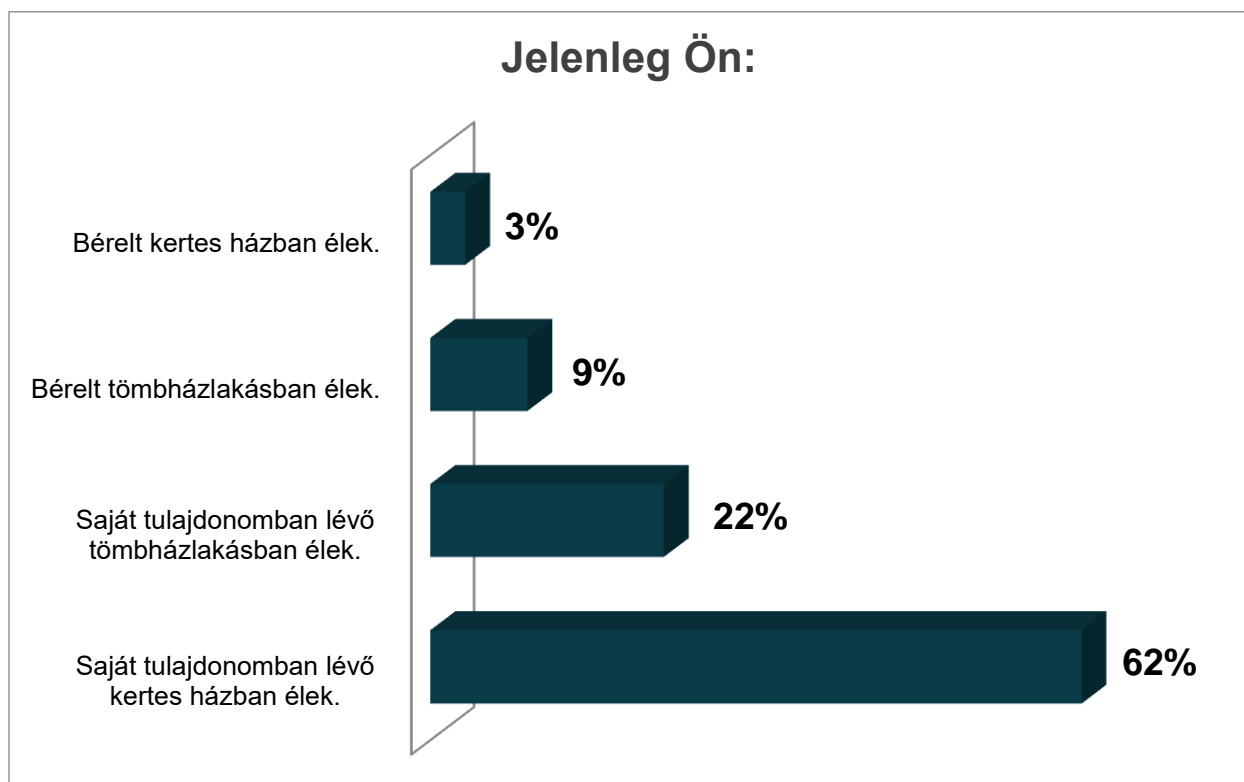
13. Ábra: APIA támogatásokból származó jövedelem összege a háztartások esetében

Egy másik háztartási jövedelem kiegészítő lehet a közbirtokosságoktól származó éves juttatás. Az általunk megkérdezettek 27%-a jelezte, hogy a háztartás valamely tagja részesül effajta juttatásban. Ami a juttatások értékének alakulását illeti, az eredmények a 14. Ábrán láthatóak. Ezek alapján elmondható, hogy a vizsgált háztartások közel fele évente 500 lej alatti bevételben részesül a közbirtokosságoktól, közel egyharmada pedig 501 és 1000 lej közötti összegben részesül.

14.Ábra: A közbirtokosságoktól származó juttatások mértéke a háztartások esetében

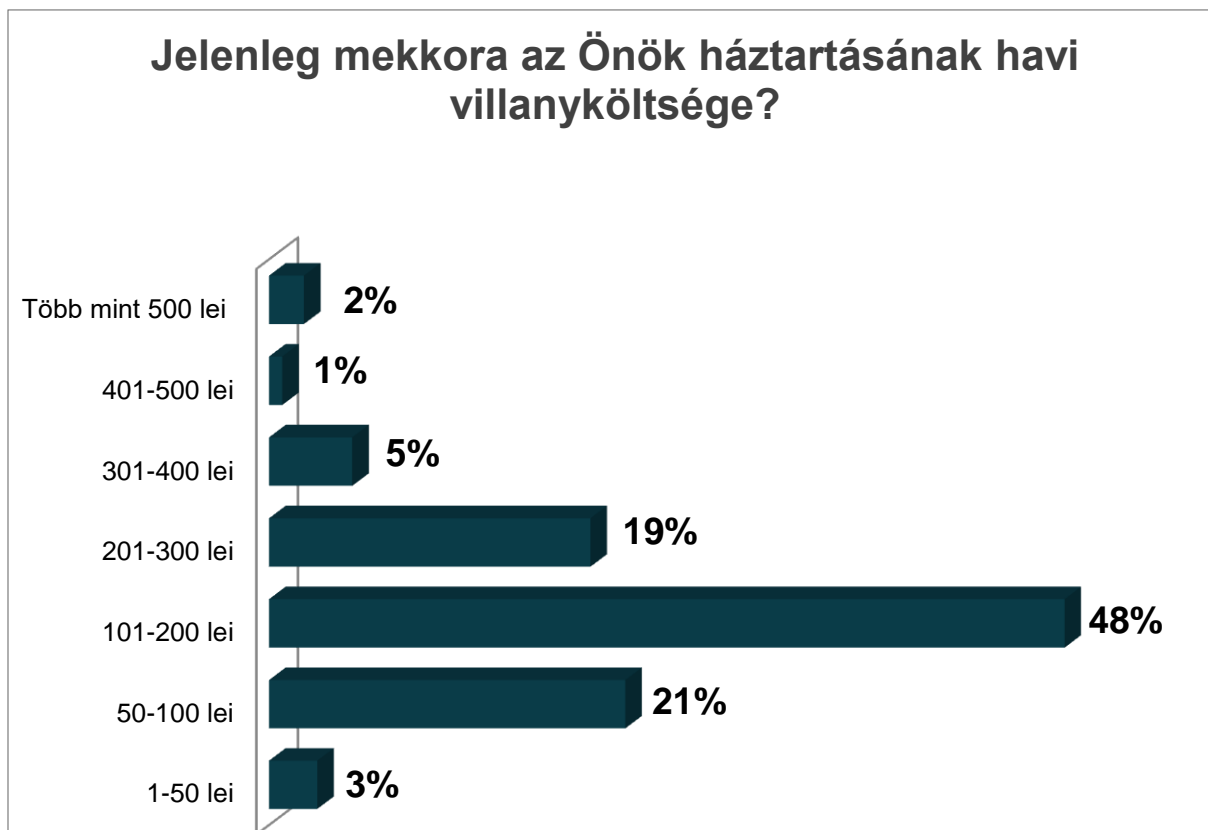
Egy következő kérdéssel a háztartások lakástípusát vizsgáltuk. Erre azért is helyeztünk hangsúlyt, mivel a havi kiadások jelentősen változhatnak bérelt illetve saját tulajdonban lévő lakás esetén. Az eredmények alapján (15. Ábra) a megkérdezettek 84%-a saját tulajdonban lévő lakásban lakik. Ez az adat abból a szempontból fontos, hogy a saját lakás esetén a lakásköltségek kisebbek (nincs albérlés, vagy akár banki hitel). A saját tulajdonban lévő lakásokat illetően továbbá, a válaszadók 62%-a kertés házban él. Ez olyan szempontból is egy fontos adat, hiszen a kertés házban élőknek több élelmiszert van lehetőségük háztájékon megtermelni.

15. Ábra: Háztartások megoszlása lakástípusok szerint

Ami a háztartások megoszlását illeti havi villanyköltség szempontjából (16. Ábra) elmondható, a válaszadók közel fele (48%) 101 és 200 lej közötti összeget költ effajta kiadásra. Ez az összeg némiképp megegyezik a romániai statisztikai hivatal által leközlött adatokkal, melyek alapján 2021. első trimeszterében a háztartások átlagos havi villamosenergia-kiadása 137 lej volt.

Ugyanakkor a vizsgált háztartások majdnem egyötöde ennél többet, 201 és 300 lej közötti összeget fordított a villanykönykölségek fedezésére.

16. Ábra: Háztartások megoszlása a havi villanykölség tekintetében

Arra is kerestük a választ, hogy a Hargita megyei háztartások havonta mekkora összeget fordítanak egyéb lakhatási költségek fedezésére (mint például közkölség, szemétszállítás, fűtéskölség stb.). A válaszadók saját bevallása alapján a háztartások közel háromnegyede (71%) legtöbb 500 lejt fordít egyéb jellegű háztartási kiadásokra (17. Ábra). Természetesen ezek az egyéb háztartási költségek jelentős mértékben függnnek a háztartás méretétől illetve attól is, hogy milyen típusú lakásban van egy adott háztartás, valamint attól is, hogy milyen szolgáltatások igénybevétele mentén alakulnak ki a költségek.

17. Ábra: Háztartások egyéb lakhatási költségekre fordított kiadásai

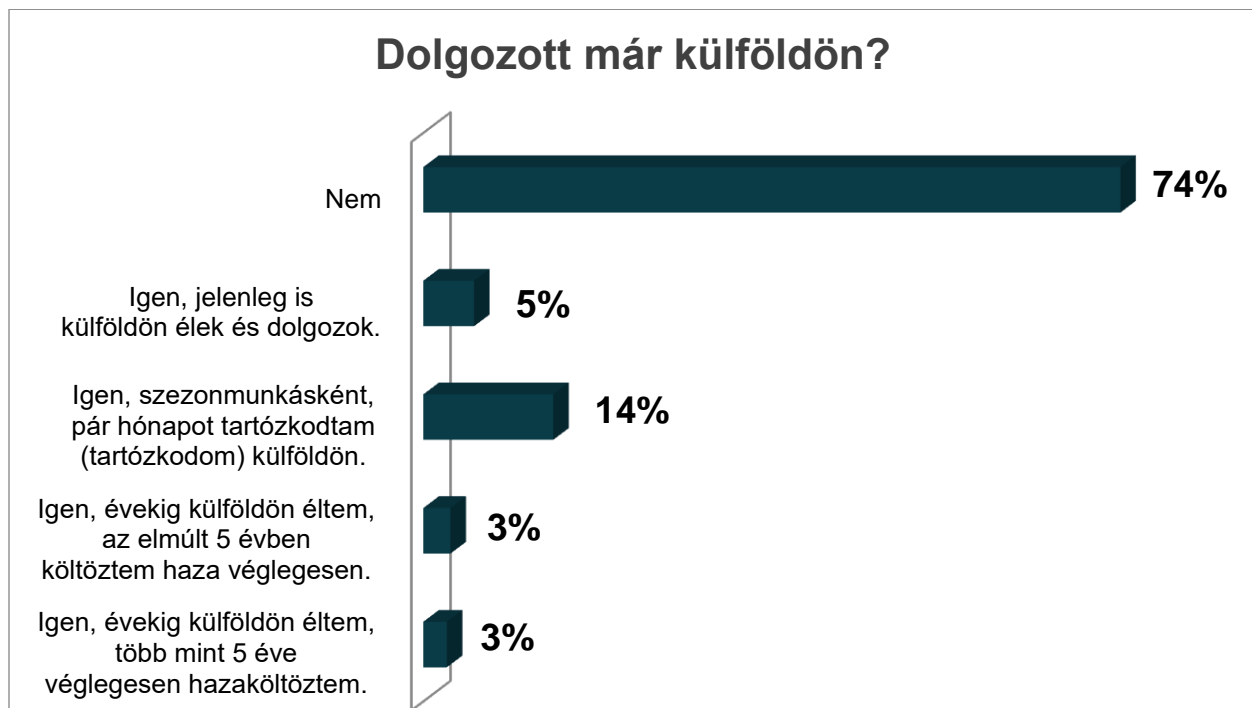
Egy következő kérdéssel azt mértük, hogy a vizsgált háztartások összkiadásait tekintve, átlagosan havonta hogyan oszlanak meg különböző tételek költségei. A háztartások közel felénél megfigyelhető, hogy a kiadások 1-10%-át szolgáltatásokra (43%), oktatásra és kultúrára (42%), valamint szabadidőre és nyaralásra (43%) fordítják. Egészségmegőrzésre a háztartások 50%-a, ruházatra (56%) illetve háztartási termékekre és személyes higiénéiára (52%) a háztartások több, mint fele költi a kiadásai 1-10%-át.

	0%	1-10%	11-20%	21-30%	31-40%	41-50%	Több mint 50%
Élelem	2%	11%	19%	22%	19%	17%	10%
Ruházat	6%	56%	21%	10%	3%	0%	0%
Lakás	16%	29%	25%	16%	6%	4%	2%
Lakáskfenntartás (pl. közkölség)	6%	20%	33%	19%	10%	4%	4%
Lakás berendezés	37%	38%	12%	4%	2%	0%	0%
Háztartási termékek és személyes higiénia	4%	52%	26%	11%	3%	1%	2%
Szolgáltatások	8%	43%	29%	11%	4%	2%	1%
Oktatás és kultúra	21%	42%	21%	8%	2%	1%	1%
Egészségmegőrzés	9%	50%	21%	9%	4%	1%	2%
Szabadidő és nyaralás	23%	43%	20%	7%	4%	0%	0%

18. Ábra: Háztartások kiadásainak megoszlása különböző tételek tekintetében

Azt vizsgálva, hogy a válaszadók dolgoztak-e már külföldön azt az eredményt kaptuk, hogy a válaszadók többsége (75%) nem dolgozott még semmilyen formában külföldön. 14%-uk ugyanakkor szezonmunkásként vállalt már, vagy vállal éppen munkát külföldön, 5%-uk pedig jelenleg is külföldön él és dolgozik.

19. Ábra: Válaszadók megoszlása a szerint, hogy dolgoztak-e már külföldön

A kérdőív második része által azokat kívántuk vizsgálni, akik dolgoztak már külföldön. Ezt azért is láttuk szükségesnek, hiszen kíváncsiak voltunk, hogy a külföldi munkavállalással valamint a külföldi, illetve hazai életszínvonallal kapcsolatosan milyenek a meglátásaik. Elsőként talán azt szükséges megemlítenünk, hogy a beérkezett válaszok feldolgozása során kapott eredmények alapján a legtöbb esetben a külföldön munkát vállaló válaszadóink Magyarországon, Németországban, Angliában illetve Svájcban vállaltak munkát. A következőkben ugyanakkor külön fogjuk bemutatni az eredményeket a szezonmunkát vállalók, valamint a hosszabb időre külföldi munkát vállalók tekintetében.

Szezonmunkát vállalók tapasztalatai

Azon válaszadók számára, akik külföldön szezonmunkát vállaltak / vállalnak, legtöbb esetben (66%) a szezonmunka másodlagos jövedelemforrás, 84%-ukat pedig elsősorban leginkább a jobb pénzkereseti lehetőség ösztönözte arra, hogy külföldön szezonmunkát vállaljon. Az esetek többségében a szezonmunkát vállalók körében nem volt elsődleges szempont a célország kiválasztása során az illető ország nyelvének ismerete.

Külföldről az elmúlt években véglegesen hazaköltözöttek tapasztalatai

Azok közel háromnegyede, akik külföldről az elmúlt 5 évben költöztek haza véglegesen, szakmai végzettséget nem igénylő munkát végzett. Ezzel szemben azon válaszadók, akik külföldről több, mint 5 éve költöztek haza véglegesen, másképp oszlanak meg a külföldön végzett munka típusát illetően. Esetükben ugyanis csupán egyharmaduk végzett szakmai végzettséget nem igénylő munkát, kétharmaduk pedig szakmai végzettséget igénylő munkával kereste kenyerét. A szezonmunkásokhoz hasonlóan, elsődlegesen őket is a jobb pénzkereseti lehetőség befolyásolta a külföldi munkavállalási döntésben, ugyanakkor jelentősebb mértékben számított esetükben további befolyásoló tényezőnek a nyelvtanulási lehetőség. Végül arra is rákérdeztünk, hogy költségeik hogyan alakulnak itthon a külföldiekhez képest. Ami a leginkább szembetűnő eredmény a válaszok alapján, hogy a válaszadók többsége 30%-al többet költött külföldön közszállításra, valamint országok közötti utazással kapcsolatos költségekre.

Összességében tehát röviden a következők mondhatóak el:

- 2018-ban Románia esetében a minimálbér alacsonyabb volt, mint amennyi egy méltányos életszínvonal megtartásának a havi költsége. Ez a megállapítás továbbra is helytálló, a 2021-es adatok szerint is. A 2018-ban végzett kutatás alapján ugyanakkor a fogyasztási kiadások kicsivel több, mint felét (1180 lej) a lakásfenntartással kapcsolatos kiadások alkották.
- A különböző országokkal való összehasonlítás során azt az eredményt kaptuk, hogy habár a külföldi fizetés magasabb, mint a hazai, mégis ha valaki itthonról kivándorolva szezonmunkával, vagy ideiglenes munkavállalás során olyan életszínvonalat szeretne magának megengedni, amely a minőségi szabadidő eltöltést is tartalmazza, az alapvető szükségletek kielégítése mellett, akkor Németországban sem tud az illető személy több pénzt megtakarítani, mint itthon. Hasonlóképpen, Angliában sem lehet semmi megtakarítást feléreteni, amennyiben az ember egy elfogadható életszínvonalon szeretne élni.
- 2020-ban az általunk megkérdezett válaszadók majdnem fele (41%) úgy vélte, hogy egy becsületes fizetés 3000 és 3999 lej között van, egyötödük pedig (21%), hogy egy a 4000 és 4999 lej közötti összeggel definiálható a "becsületes fizetés". Ehhez képest 2019-ben Hargita megyében az átlagfizetés 2349 lej volt.
- 2020-ban a megkérdezettek 70%-a az általuk definiált becsületes fizetéshez képest jóval kevesebbet keresett havonta.
- A fogyasztásokat illetően, 2021-ben a mért háztartások háromnegyede (76%) átlagosan hetente legalább legkevesebb egy kiló zöldséget fogyaszt. A vizsgált háztartások közel háromnegyede (74%) hetente átlagosan legkevesebb egy kiló kenyeret fogyaszt, illetve az adatok alapján a háztartások disznóhúst jelentősen nagyobb mennyiségben és arányban fogyasztanak, mint marhahúst.
- 2021-ben a vizsgált háztartások fele (51%) átlagosan hetente 100-300 lej között költ élelmiszerekre és csupán a megkérdezettek 17%-a vallotta, hogy a háztartásnak amelynek részét képezik, hetente több, mint 500 lej kiadása van élelmiszerekre. A

háztartások közel negyede a válaszadók bevallása szerint legtöbb 50 lejт spórol meg kiadásából a házilag megtermesztett, előállított élelmiszerek által. A háztartások közel egyharmada pedig (31%) 51 és 150 lej közötti összeget tud megspórolni.

- Ami a háztartások átlagos havi nettó jövedelmét illeti, a 2021-es felmérés eredményei alapján a megkérdezettek bevallása szerint a háztartások közel egyharmad legtöbb 2499 lejből gazdálkodik. A válaszadók saját bevallása alapján a háztartások közel háromnegyede (71%) legtöbb 500 lejт fordít egyéb jellegű háztartási kiadásokra. A legtöbb esetben a külföldön munkát vállaló válaszadóink Magyarországon, Németországban, Angliában illetve Svájcban vállaltak munkát.

A fogyasztói kosár költségeinek megoszlása Romániai viszonylatban

A háztartási költségeket elsősorban Románia viszonylatban vizsgáltuk. Eltérések mutatkoznak ugyanis nem csak a különböző évekre vonatkozó fogyasztói költségekben, de abban is, hogy különböző városokban hogyan alakulnak ugyanazon tételek árai. Ebben a fejezetben tehát az években felmerülő különbségek, valamint a városok közötti eltérések kerülnek bemutatásra.

A fogyasztói kosár költségeinek megoszlása átlagosan, Romániában

A tisztességes megélhetéshez szükséges minimális fogyasztói kosár értéke egy két felnőttből és két gyermekből álló család számára egy hónapra vonatkozóan 2020 szeptemberében 7278 lej volt havonta, ami +4,7%-kal több, mint 2019 szeptemberében, amikor a tisztességes megélhetéshez szükséges minimális fogyasztási kosár értéke ugyanilyen típusú háztartás esetében 6954 lej volt havonta, míg 2018 szeptemberében 6762 lej. 2019 szeptemberében a minimális fogyasztási kosár értékének növekedése a tisztességes megélhetésért az előző évhez, 2018-hoz képest +2,8% volt, 1,9 százalékponttal kevesebb, mint az idén.

A kosár kiadási szerkezetében a legnagyobb növekedést a lakhatás területén regisztrálták. A lakással kapcsolatos kiadások 2020. szeptemberében 8,8%-kal nőttek 2019. szeptemberéhez képest. Összehasonlításképpen, 2019-ben a lakhatással kapcsolatos kiadások növekedése 2018. szeptemberéhez képest csak 2,3% volt. Az előző évinél nagyobb növekedés volt tapasztalható

az élelmiszer-kiadásokban is, 5,5%-os növekedés volt megfigyelhető 2020. szeptemberében 2019 szeptemberéhez képest (a 2019. szeptemberi 3,8%, szemben a 2018. szeptemberéhez képest). A kosár értéke egy két felnőttből és egy gyermektől álló család számára 6194 lej havonta, egy két felnőttből álló család számára pedig gyermek nélkül 4597 lej havonta. Egy egyedülálló felnőtt esetében a kosár értéke havi 2818 lej. (Guga és mtsai., 2020)

A fogyasztói kosár költségei különböző romániai városokban

Az economica.net hírportál készített egy elemzést a romániai városokra vonatkozóan azt illetően, hogy a különböző javak mekkora összegekért szerezhetőek be. Az elemzésük szerint a bukaresti lakosok számára egy nyolc alapvető terméket, zöldséget, gyümölcsöt és tejtermékeket tartalmazó bevásárlókosár körülbelül 93 lejbe kerül, függetlenül attól, hogy melyik piacon vásárolnak. A bukaresti agrár-élelmiszeripari piacokon az árak csaknem kiegyenlítődték - derül ki az Economica elemzéséből, amely az Országos Statisztikai Intézet adatain alapul. Egy nyolc alapterméket (az NSI által kiválasztott zöldségeket, gyümölcsöket és tejtermékeket) tartalmazó bevásárlókosár körülbelül 93 lejbe kerül, a legdrágább és a legolcsóbb piac közötti különbség mindössze 2%, azaz 2,24 lej. Az elemzett termékek közül a juhsajt és a méz esetében nagyobb, kilogrammonként akár 2 lejes különbségek is tapasztalhatók. Megjegyzendő, hogy az elemzés a 2021. márciusi (legfrissebb rendelkezésre álló) átlagárakon alapult 6 bukaresti piacon (az INS által kiválasztott), 8 élelmiszert figyelembe véve: bab, őszi burgonya, sárgarépa, szárított hagyma, szárított fokhagyma, étkezési alma, juhsajt és méz.⁸ (Stanciu, 2021)

A Nemzeti Statisztikai Hivatal (INS) szerint a románok különböző árakat fizetnek az alapvető élelmiszerekért attól függően, hogy melyik városban élnek. Míg a bukaresti emberek 50 lej körüli összeget költenek néhány termékre a kosarukban, addig a zilahiak majdnem 30 lejjel többet tesznek ki a zsebükből ugyanazokért a termékekért. A figyelembe vett élelmiszerek a burgonya, sárgarépa, hagyma, fokhagyma, tej, sajt és tojás voltak. Bukarestben egy bevásárlókosár átlagára 53 lej, az ellenpóluson pedig Zilah áll, ahol az átlagár 78,4 lej. Egy hét

⁸ https://www.economica.net/care-este-cea-mai-ieftina-piata-din-bucuresti-si-ce-poti-cumpara-cu-aproximativ-100-de-lei_508097.html

alapvető élelmiszerből - burgonya, sárgarépa, hagyma, fokhagyma, tej, sajt és tojás - álló kosárért a zilahiak átlagosan 78 lejre fizetnek, 48%-kal többet, mint a bukarestiek. Ugyanez a kosár a fővárosban 53 lejbe kerül, Temesváron 63 lejbe, Kolozsváron pedig 68 lejbe. Terméktípusonként a helyzet a következő: egy kilogramm burgonya Romániában várostól függően 1,13 és 2,75 lej közötti összegbe kerül, míg a hagyma Tulcea-ban vagy Botoşani-ban 2 lejbe, Déván, Csíkban vagy Nagyváradon pedig 5 lejbe. Hasonló a helyzet a tojások esetében is. Az elemzés azt mutatja, hogy a tojások átlagára pedig 90 bani Aradon vagy Călăraşi-ban és 1,5 lej Bacăuban vagy Botoşani-ban.⁹

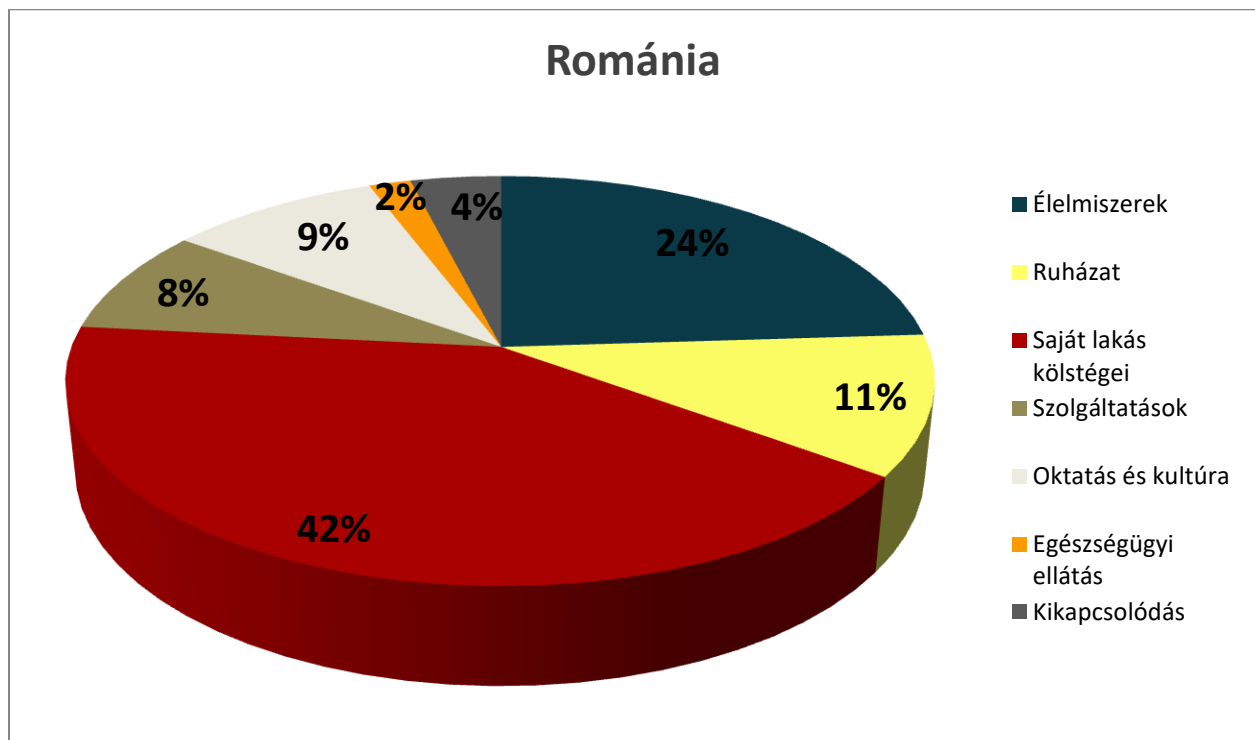
A fogyasztói kosár költségeinek megoszlása nemzetközi viszonylatban

- A jelentés ezen fejezetében a romániai fogyasztói kosár kerül összehasonlításra más országok (Magyarország, Németország és Anglia) fogyasztói kosarával. Ezt az összehasonlítást azért is tartottuk fontosnak, mivel számos esetben fontos tényező a külföldre való kivándorlás esetében a jobb kereseti lehetőség. Azonban ha teljességében vizsgáljuk a kiadásokat, a fogyasztói kosár alapján, a külföldön való élet is magas kiadásokkal jár. Mindenek előtt azonban fontos tisztázni, hogy a romániai fogyasztói kosár összehasonlítása más országok fogyasztói kosarával nem lehetséges tételenként, csupán a fogyasztói kosarak összértéke mentén. Ugyanis az országok különböző tétleket sorolnak az egyes kategóriákhoz. Ez alapján lehet, hogy Románia esetében a lakással kapcsolatos költségek tartalmazzák akár a tisztítószeret is, míg más országok esetében ezeket egy másik kategóriához sorolják. Vannak olyan költségek is, amelyeket egyik ország belekalkulál a fogyasztói kosár bizonyos alkategóriájának összértékébe, míg más országok külön, vagy másképpen kezelnek. Erre lehet akár egy példa az oktatással kapcsolatos költségek. Mindezek fényében mutatkozhatnak eltérések a fogyasztói kosarak különböző tételeinek értékeiben.

---

⁹ <https://www.digi24.ro/stiri/economie/digi-economic/romanii-platesc-preturi-diferite-pentru-alimentele-de-baza-in-functie-de-orasul-in-care-locuiesc-1515045?fbclid=IwAR1VwflITow2nXdRIA9idlWafGKb1F8g0O3lx2a60yLawajg9rxFsVXRjms>

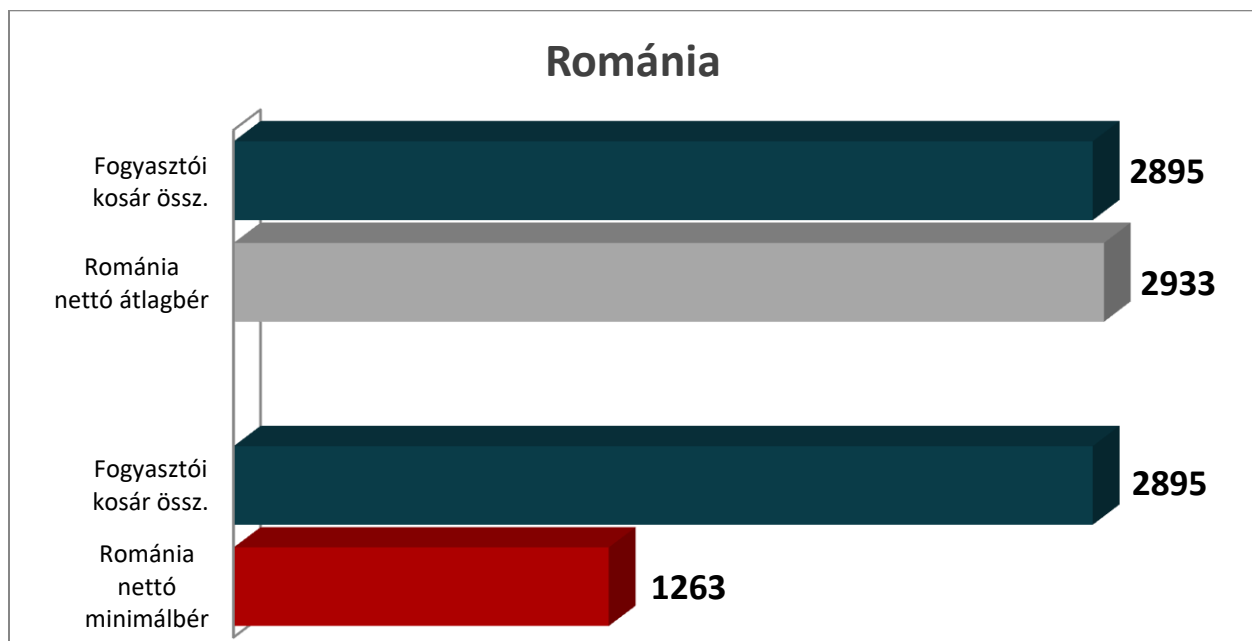
A következőkben tehát bemutatásra kerülnek az eredmények azt illetően, hogy 2019-ben mekkora volt egy egyszemélyes háztartás havi kiadása Magyarországon, Németországban, valamint Angliában. Ugyanakkor még az összehasonlítást megelőzően, fontos megnéznünk, hogy 2019-ben hogyan oszlottak meg a különböző háztartási költségek Romániában. Az erre vonatkozó adatok a 20. Ábrán láthatóak. Az alábbi tortadiagram jól szemlélteti, hogy a háztartási összköltségek legnagyobb részét (42%) a saját lakással kapcsolatos kiadások jelentik. Ezt követik az élelmiszerekkel kapcsolatos kiadások, amelyek az összkiadás közel egynegyedét (24%) teszik ki, majd a ruházat (11%), az oktatás és kultúra (9%) majd pedig a szolgáltatásokhoz köthető költségek (8%). Az arányokat tekintve ugyanakkor az is megfigyelhető, hogy az összkiadások lekisebbszázalékát a kikapcsolódás költségei (4%), valamint az egészségügyi ellátás költségei (2%) teszik ki.

20. Ábra: Románia 2019-es fogyasztói kosara

Amennyiben az egy főre számított romániai fogyasztói kosár összértékét az országos nettó minimálbérhez, valamint az országos nettó átlagbérhez viszonyítjuk, egy realisabb képet kapunk

(21. Ábra). Az összköltségek pénzben kifejezett értéke 2019-ben 2895 lej volt. Ehhez képest 2019-ben az országos nettó minimálbér 1263 lej volt, az országos nettó átlagbér pedig 2933 lej. Vagyis az országos nettó minimálbér értéke 1632 lejjel volt kevesebb, mint amekkora összegre szükség volna a törvény által meghatározott fogyasztói kosár tételeinek biztosítására. Ezzel szemben, amennyiben az országos átlagbért nézzük, jelentősen jobb a helyzet, ebben az esetben az országos nettó átlagbér összege 38 lejjel magasabb, mint a fogyasztói kosár összege.

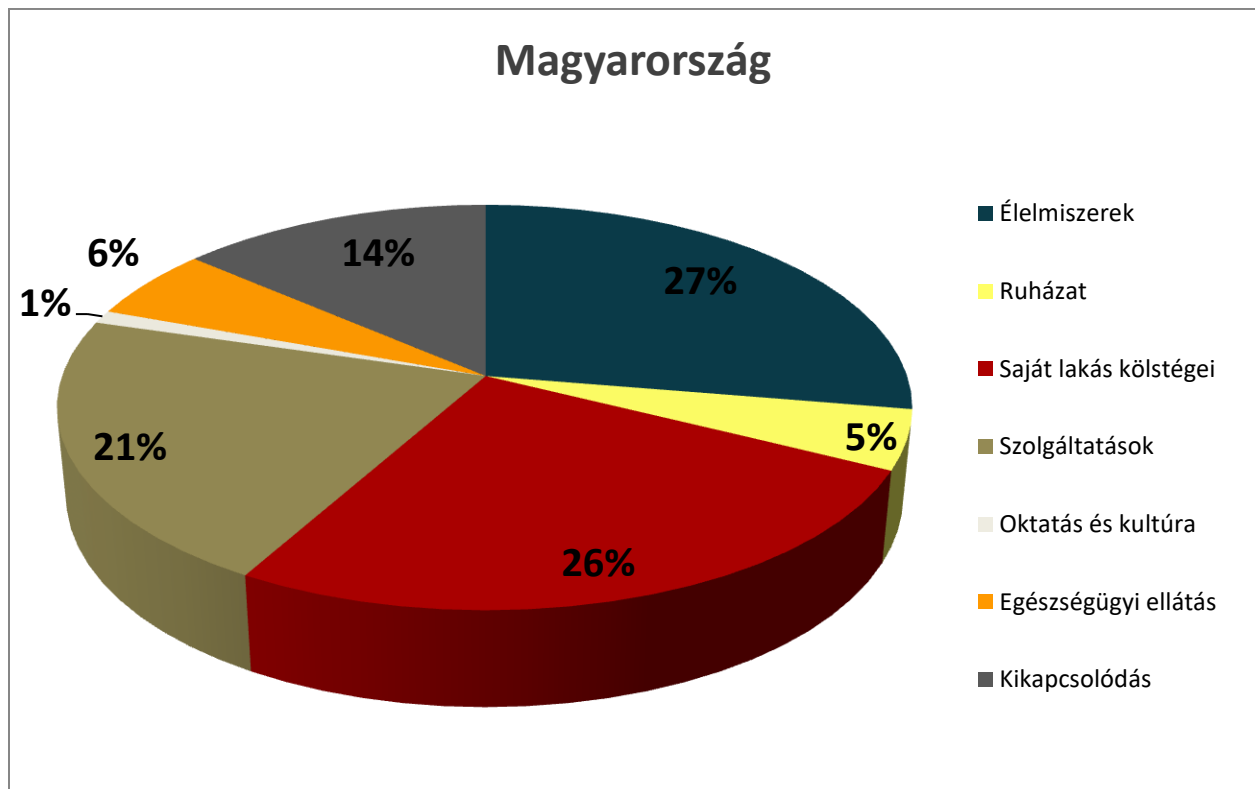
21. Ábra: A 2019-es romániai fogyasztói kosár viszonyítása a nettó minimálbérhez, valamint a nettó átlagbérhez

A fogyasztói kosár költségeinek megoszlása Magyarországon

Magyarországot vizsgálva, ami a háztartási kiadások eloszlását illeti (22. Ábra), amennyiben az arányokat vizsgáljuk, az összkiadás legnagyobb százalékát (379 lej) az élelmiszerekkel kapcsolatos költségek teszik ki. Ezt követik a lakásköltségek (355 lej), majd a különböző szolgáltatásokkal kapcsolatos költségek (294 lej), valamint a kikapcsolódáshoz köthető kiadások (188 lej). Az előbbiekhöz képest, mint látható a fogyasztói kosár összköltségének csupán töredékét teszik ki az egészségügyi ellátás (79 lej), a ruházat (65 lej), illetve az oktatás és kultúra

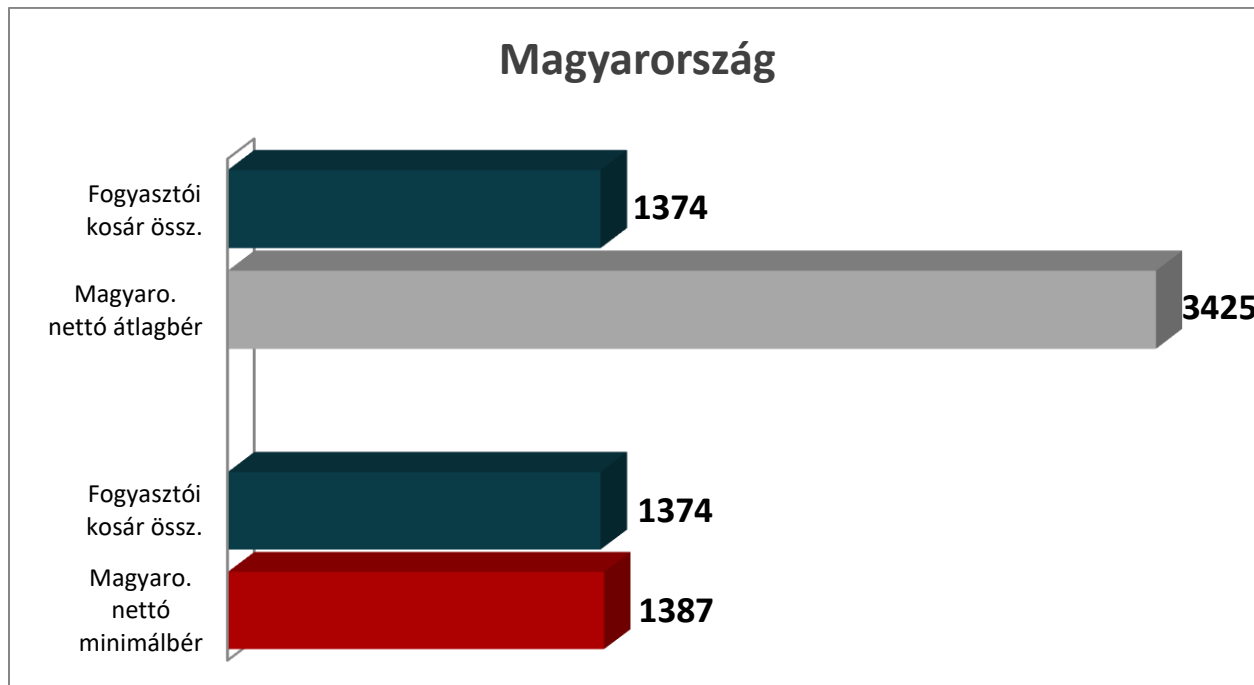
(14 lej) havi költségei. A kiadásokat összeadva, 2019-ben a magyarországi fogyasztói kosár összértéke tehát 1374 lej volt.

22. Ábra: Magyarország 2019-es fogyasztói kosara

Fontos ugyanakkor azt is megvizsgálni, hogy 2019-ben mekkora volt a nettó minimálbér, valamint a nettó átlagbér Magyarországon (23. Ábra). Ami a nettó minimálbért illeti, ennek értéke 2019-ben országosan 99.085 forint volt, amely mai árfolyammal átszámítva 1387 lej volt. Ezzel szemben az országos nettó átlagbér a KSH adatai szerint 3425 lej volt. Ezen adatok alapján Magyarország esetében a minimálbér 13 lejjel több, mint a fogyasztói kosár összértéke. Ebből a szempontból tehát Magyarország előnyösebb helyzetben van, mint Románia, ahol mint már fentebb bemutatottuk, az országos nettó minimálbér értéke 1632 lejjel volt kevesebb, mint a

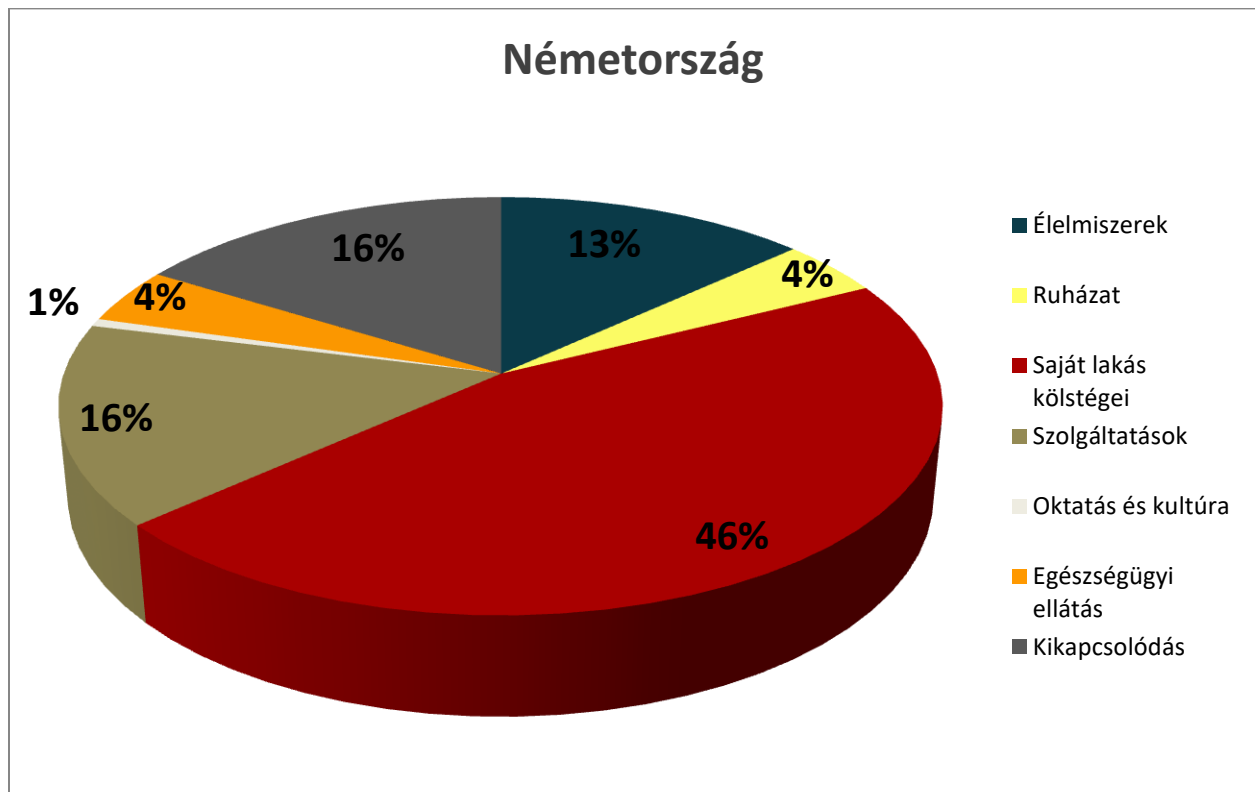
fogyasztói kosár értéke. Ami pedig az országos nettó átlagbért illeti, a fogyasztói kosár összköltségeihez viszonyítva ennek értéke 2051 lejjel magasabb.

23. Ábra: A 2019-es magyarországi fogyasztói kosár viszonyítása a nettó minimálbérhez, valamint a nettó átlagbérhez

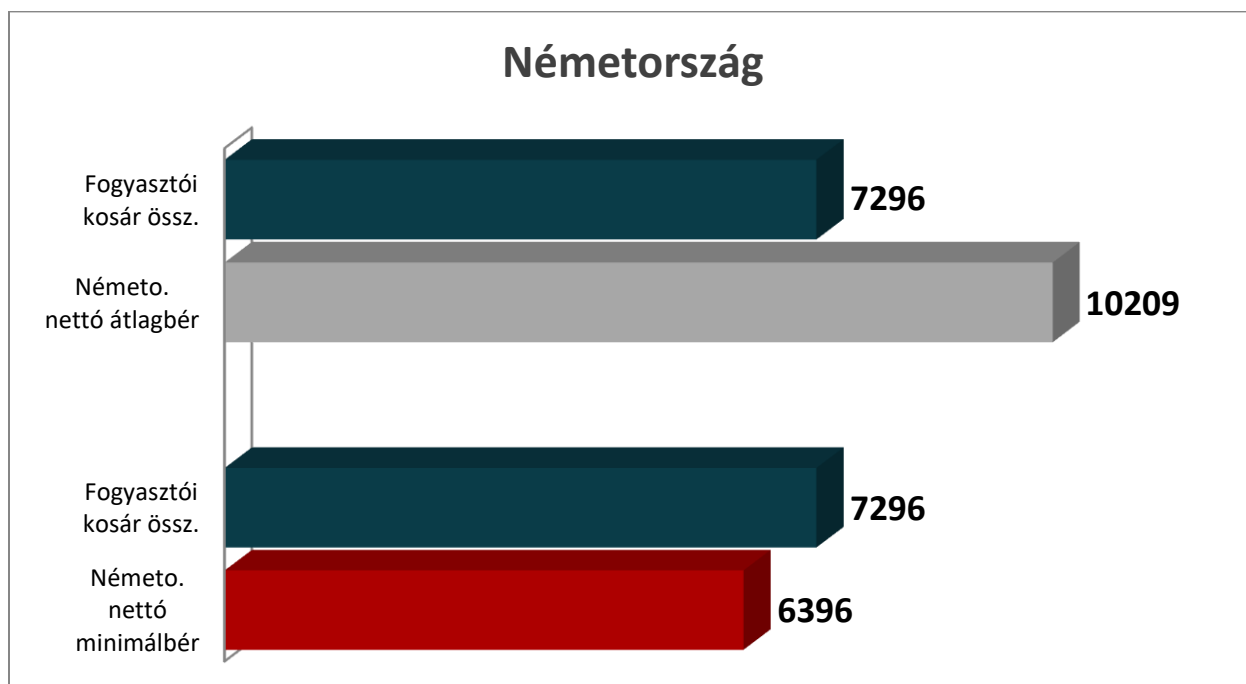
A fogyasztói kosár költségeinek megoszlása Németországban

Románia és Magyarország után, egy következő ország, amelyet vizsgáltunk, az Németország. Mivel Hargita megyéből sokan ezt az országot választják célországgként a megélhetési migráció során, fontosnak tartottuk vizsgálni a fogyasztói kosár alakulását. Németország esetében a fogyasztói kosár összköltségeinek közel felét (46%-át) a lakással kapcsolatos kiadások képezik, ezeknek pénzbeni értéke 3341 lej. Ezt követik a szolgáltatásokkal (1131 lej), valamint a kikapcsolódással (1181 lej) kapcsolatos költségek, majd pedig az élelmiszerekre vonatkozó kiadások (964 lej). A kiadások töredékét teszik ki ugyanakkor az egészségügyi ellátással (315 lej), a ruházattal (320 lej) illetve az oktatással és kultúrával (44 lej) kapcsolatos költségek. Az egyes tételeket összeadva elmondható, hogy a fogyasztói kosár összértéke tehát Németország esetében 7296 lej.

24. Ábra: Németország 2019-es fogyasztói kosara

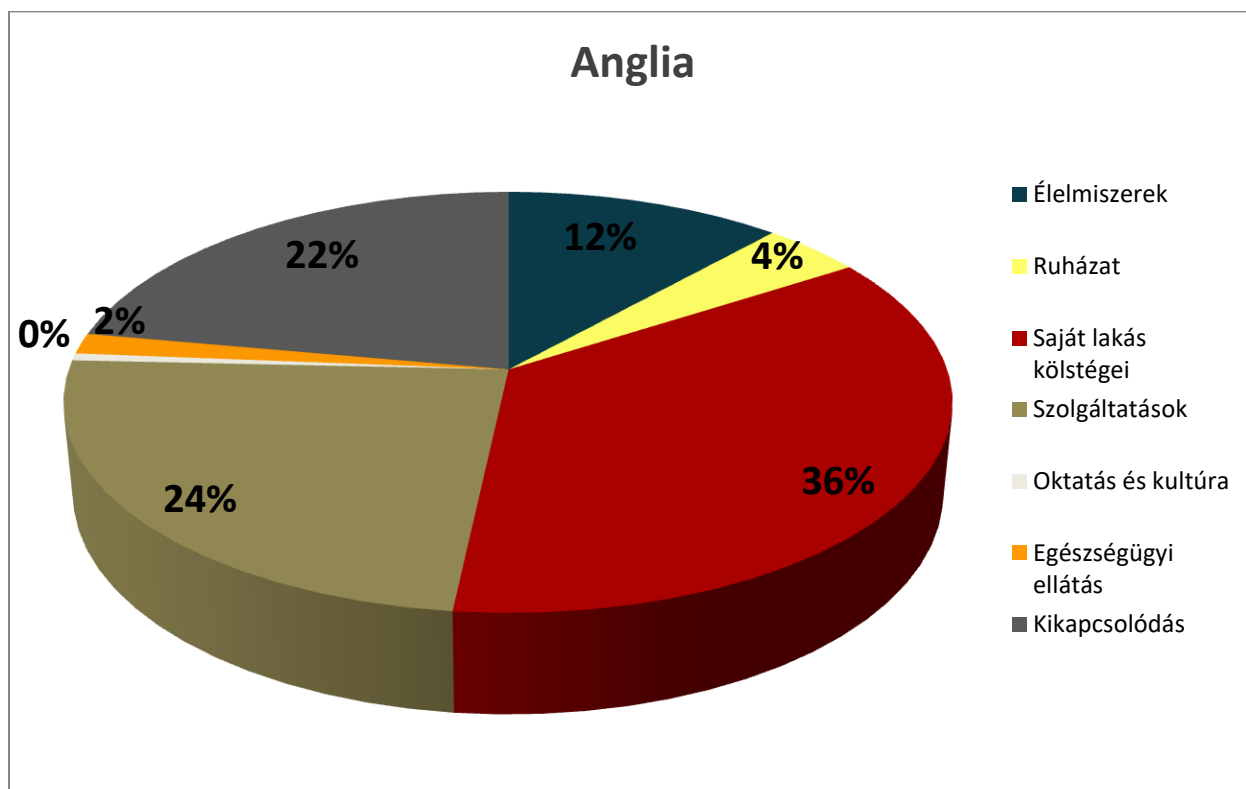
Ami a fogyasztói kosárral kapcsolatos kiadások országos minimálbérrel, valamint országos átlagbérrel való viszonyítását illeti, az eredmények a 25. Ábrán szemrevételezhetőek. Ezek alapján kijelenthető, hogy míg Németországban az átlag nettó minimálbér 900 lejjel alacsonyabb, mint a fogyasztói kosár költségeinek összessége, addig az országos átlagbér esetében jobb a helyzet. Ugyanis az országos átlagbér pontosan 2913 lejjel magasabb, mint a fogyasztói kosárral járó kiadások összértéke.

25. Ábra: A 2019-es németországi fogyasztói kosár viszonyítása a nettó minimálbérhez, valamint a nettó átlagbérhez

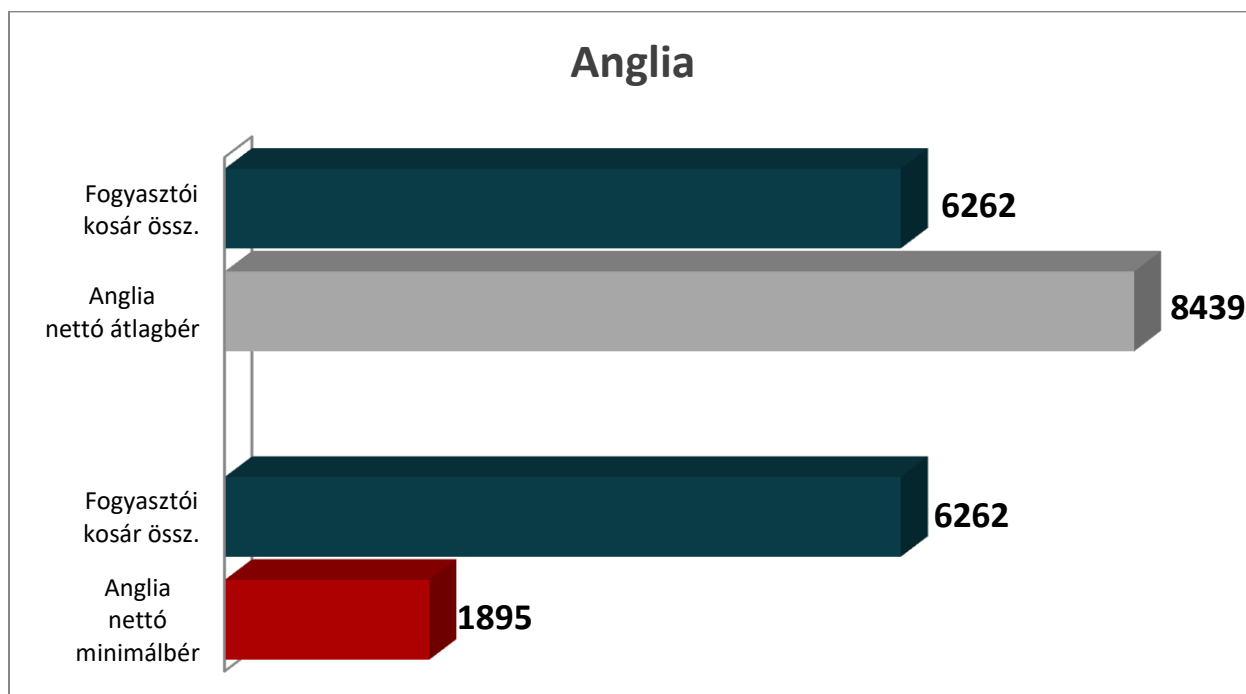
A fogyasztói kosár költségeinek megoszlása Angliában

Végül egy másik célország a külföldön munkát vállaló Hargita megyeiek körében Anglia, ezért ezt az országot is megvizsgáltuk a fogyasztói kosár tekintetében. A 2019-es Angliára vonatkozó fogyasztói kosárral kapcsolatos költségeloszlások a 26. Ábrán láthatóak. Mint ahogy Románia, Magyarország vagy Németország esetében megfigyelhető volt, Anglia esetében is hasonlóan, a fogyasztói kiadások legnagyobb százalékát (lejben kifejezve 2241 lej) a lakással kapcsolatos költségek alkotják. Ezeket követik a szolgáltatásokkal (1503 lej), a kikapcsolódással (1387 lej), valamint élelmiszerekkel (732 lej) kapcsolatos kiadások. Mint ahogy az előző országok esetében, Anglia esetében is a kiadások kis százalékát teszik ki a ruházattal (265 lej), az egészségügyi ellátással (99 lej), valamint az oktatással és kultúrával (35 lej) kapcsolatos költségek. Összességében a fogyasztói kiadások pénzben kifejezett értéke 6262 lej tehát Anglia esetében.

26. Ábra: Anglia 2019-es fogyasztói kosara

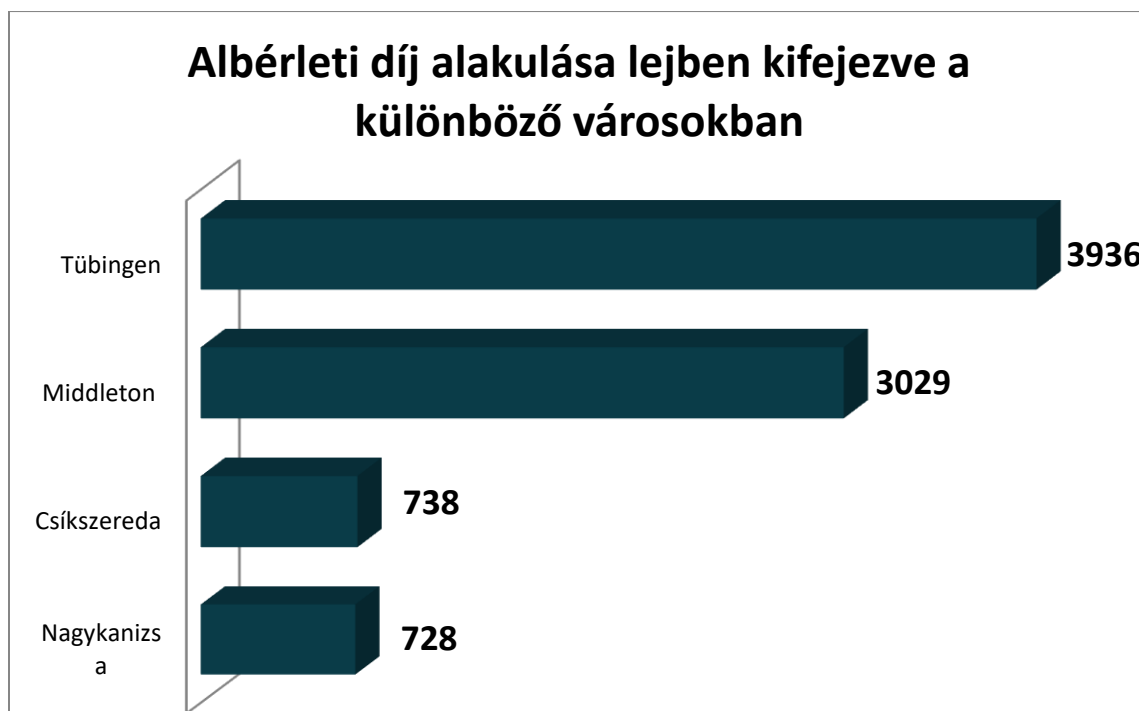
Viszonyítva a fogyasztói kosár összköltségeit az Angliára vonatkozó országos nettó minimálbérrrel elmondható, a minimálbér jelentősen alacsonyabb volt 2019-ben, mint a fogyasztói kosárra vonatkozó összköltségek értéke. Pénzben kifejezve ugyanis, mint ahogyan az a 27. Ábrán is megfigyelhető, 4367 lejjel alacsonyabb volt a minimálbér, mint a kiadások összértéke. Ezzel szemben ugyanakkor másabb a helyzet az országos nettó átlagbér tekintetében, ugyanis az átlagbér 2019-ben 2177 lejjel magasabb volt, mint az összköltségek pénzben kifejezett értéke.

27. Ábra: A 2019-es angliai fogyasztói kosár viszonyítása a nettó minimálbérhez, valamint a nettó átlagbérhez

Egy további, elengedhetetlenül fontos adatként említhető a bérleti árak alakulása a különböző országokban. Az összehasonlíthatóság érdekében Magyarország, Németország és Anglia esetében olyan városokat kerestünk, amelyek hasonló jellemzőkkel rendelkeznek, mint Csíkszereda. Ezért Magyarország esetében Nagykanizsát, Németország esetében Tübingent, Anglia esetében pedig Middletont vizsgáltuk a bérleti díjakat illetően. A kutatásunk során 1 szobás, 40 m²-es lakások bérleti díjait vizsgáltuk. A 28. Ábrán szemrevételezhetőek az általunk talált adatok. Ezek alapján, Nagykanizsán kevéssel olcsóbb egy 1 szobás bútorozott lakás bérlése, mint Csíkszeredában. Ugyanakkor Tübingenben valamivel több, mint ötször magasabb, Middleton esetében pedig négyszer magasabb egy egyszobás lakás bérleti ára, mint Csíkszeredában. Ha a lakások bérleti díjait az adott ország nettó minimálbérehez viszonyítva vizsgáljuk, beszédes eredményeket kapunk. 2019-ben Németországban az országos nettó minimálbér 6369 lej. Amennyiben azt vesszük, hogy valaki minimálbéren dolgozik külföldön és egy egyszobás lakást szeretne egyedül bérelni, a havi keresetének 62%-át szükséges lakbérre áldoznia. Amennyiben két minimálbért kereső személy bérlő ugyanazt a lakást, akkor személyenként keresetük 31%-át kell a havi lakbér fedezésére fordítaniuk. Anglia esetében, a

Middletonra vonatkozó adatok alapján a minimálbér alacsonyabb, mint az egyszobás lakás havi bérleti díja. Magyarországot, azon belül Nagykanizsát véve alapul, a 2019-es minimálbérhez viszonyítva a bérleti díjat elmondható, hogy a bevétel 52%-át szükséges lakbérre költenie egy személynek, ha egyedül bérlő az egyszobás lakást, két minimálbért kereső személy esetében pedig személyenként a keresetük 26%-át kell havi lakbérre fordítaniuk. Végül Romániát vizsgálva, a csíkszeredai bérköltség mentén haladva elmondhatjuk, hogy a romániai országos minimálbér 58%-a szükséges a havi bér fedezéséhez. Természetesen a kiadások még ennél is nagyobbak, hiszen ebben az esetben csak a lakbért viszonyítottuk, ugyanakkor az egyéb lakásköltségek bekalkulálásával jelentősen növekszik a havi összlakásköltség.

28. Albérleti díj alakulása lejben kifejezve a különböző városokban

További fontos szempontok a háztartási költségek alakulását illetően

Mint ahogyan azt már a jelentés előző fejezeteiben tárgyaltuk, vannak olyan bevételi források, amelyek nehezen vagy egyáltalán nem mérhetőek. Csak egy pár példát mondva ilyen bevételek lehetnek például az APIA támogatások, a közbirtokosságoktól származó éves juttatások, az

otthon megtermesztett, majd az online közösségi média által értékesített élelmiszerek, valamint a más szolgáltatások biztosításából származó bevételek. Ebben a fejezetben ezek közül fogunk néhányat tárgyalni annak érdekében, hogy egy árnyaltabb képet alakíthassunk ki a háztartási bevételeket illetően.

APIA támogatások

Elsősorban az APIA támogatásokról szükséges szót ejtenünk az olyan más jövedelemforrások esetében, amelyek kiegészítő bevételeként említendőek a háztartási összbevételek tekintetében. 2019-ben és hasonlóképpen 2020-ban is megközelítőleg 75000000 euró összegű APIA támogatást osztottak le 26000 gazda számára Hargita megyében. Ugyan arányokról nem beszélhetünk, mégis az tényként megállapítható, a támogatások összegeivel kiegészültek azon háztartások bevételei, amelyeknek tagjai az említett gazdák. Mindazonáltal összegekről nem tudunk beszélni, hiszen a támogatások mértéke nem a személyek, hanem a javak és területek nagysága függvényében alakulnak.

Háztájékon megtermelt élelmiszerek

2020-ban különösen megnövekedett azok száma, akik háztájékon kezdetek megtermelni különböző élelmiszereket. Az otthon megtermelt élelmiszerek egy részét ugyanakkor egyes háztartások értékesítik is, akár szomszédok, ismerősök körében, akár a közösségi média különböző felületein. Az ilyenfajta értékesítésekből származó háztartási jövedelmek értékét ugyanakkor nagyon nehéz mérni, hiszen több esetben ezek az adásvételek nem teljesen a törvényes keretek között mozognak, ugyanakkor az illető személyek sem szívesen vallják be az innen származó jövedelem összegét. Következtetés képpen tehát feltételezzük, hogy a háztájékon megtermelt javak értékesítéséből származó bevételek kiegészítő jövedelemforrásként működhetnek a háztartások egy része esetében, ugyanakkor a bevételek nehezen mérhetőek.

Egyéb jövedelempótlók

Az APIA támogatásokból valamint a háztájon megtermelt és értékesített javakból származó jövedelempótlékok mellett olyan jövedelemforrásokat is érdemes megemlíteni, illetve figyelembe venni a háztartási bevételek alakulását illetően, mint a közbirtokosságoktól származó éves juttatások valamint a különböző feketén vagy szürkén, házilag végzett szolgáltatások. Elsőként a közbirtokosságoktól származó éves juttatásokról érdemes ezen alfejezet mentén beszélnünk. Ezek a juttatások ugyanis alakítják a háztartások összbevételeit, tekintve, hogy egy háztartáson belül több személy is részesülhet effajta bevételekben. Egy másik, nehezen mérhető, ugyanakkor jelentősebb jövedelemforrás lehet ugyanakkor a feketén vagy szürkén végzett szolgáltatások által szerzett bevétel. Ebben az esetben olyasmikre gondolunk, mint a jogilag nem teljesen helytálló, otthon végzett, feketemunkának minősülő tevékenységek. Ezek mellett pedig említést szükséges tenni az MLM¹⁰ típusú rendszerekben való munkából származó bevételekre is. Ebben az esetben példaként említhető olyan nagy cégek áruinak értékesítése, mint az Avon, Oriflame, Betterware vagy akár a Biocom.

Következtetések

- Romániában ugyan sok esetben olcsóbb a megélhetés, de figyelembe véve a minimálbéreket, még mindig le vagyunk maradva az életszínvonal terén, éppen ezért nagy hangsúlyt kellene fektetni arra, hogy a fiataloknak és más korosztályoknak egyaránt, itthon is olyan megélhetést tudjunk biztosítani, amiért itthon maradnának.
- Románia esetében, 2018-tól 2021-ig jellemző, hogy alacsonyabb a minimálbér, mint amennyi egy minimális, méltányos életszínvonal megtartásának a költsége. Mindenképpen szükséges valamilyen formában ennek a változtatása.
- Mivel egyelőre még nehezen tudjuk felvenni a versenyt a nyugati országok által biztosított életszínvonal pénzben kifejezhető elemeivel, ezért Hargita megye is arra

---

¹⁰ **MLM**- A multi-level marketing vagy network marketing egy értékesítési vállalkozás-forma. Lényege, hogy az értékesítés a vállalattal alvállalkozói szerződésben lévő értékesítők vagy hálózatépítők által történik, személyes fogyasztás, illetve az ismerősök felé történő ajánlás által. Az értékesítést lényegében a független termékforgalmazókból álló, többszintű érdekeltségi viszonyok alapján épülő hálózat végzi, mely a terméket vagy szolgáltatást közvetlenül, direkt módon juttatja el a fogyasztókhoz.

kellene fektesse a hangsúlyt, ami növeli az életszínvonalat, de nem terheli meg a munkakeresők, amúgy is szerény bérét. Például ingyenes kulturális rendezvények, ingyenes sportolási lehetőségek, ingyenes képzések, tréningek biztosítása. Ezek mellett az önkormányzatok részéről olyan további támogatások is vonzóbbá tennék fiataljaink számára az itthonmaradást, mint az adókedvezmények, rezsiköltség támogatások, lakbér támogatások vagy a fiatalok területtel való támogatása.

- A háztartási bevételek szempontjából fontos figyelembe venni olyan jövedelemforrásokat is, amelyek kimaradnak a háztartási bevételek és kiadások kiszámításából. Ilyen jövedelemforrások az APIA támogatások, a közbirtokosságoktól származó egyéb juttatások valamint a háztájon megtermel és különböző médiafelületeken értékesített élelmiszerek is.
- 2020 augusztusa óta érvénybe lépett a 174/2020. számú törvény, a minimális fogyasztói kosár jóváhagyásáról. E törvény szerint a tisztességes megélhetéshez szükséges minimális fogyasztói kosár képezi inentől a fő elemet az országosan garantált minimális bruttó alpbér kiszámítása során, valamint a bérpolitikák esetében is. Ugyanakkor nagyon fontos, hogy az alpbéremelés jól átgondoltan történjen, hiszen a minimálbérek emelkedése számos gazdasági hatással járhat. Hatására megnövekedhetnek az élelmiszer és szolgáltatás árak, ugyanakkor a kis és középvállalkozókat is nehéz helyzetbe hozhatja.
- Habár külföldön magasabb úgy a minimálbér, mint az átlagbér, mégis a külföldön dolgozók jelentős többsége a pénzspórlás érdekében a fogyasztói kosárba bekalkulált számos tételt megvonja magától, vagy jövedelme töredékét fordítja rá. Ilyen például a kikapcsolódás, az oktatás és kultúra, sok esetben a ruházat is erre minimálisat költve, illetve akár az élelmiszer esetében is megfigyelhető egy bizonyos szintű spórlás.
- A külföldön ideiglenesen munkát vállalók esetében, a magasabb jövedelem mellett azt is érdemes figyelembe venni, hogy sok esetben helyi termék helyett nagyboltokból, üzletláncokból vásárolnak élelmiszert, melynek minősége nem hasonlítható a helyi

termékekhez. Ugyanakkor számos esetben többen laknak egy házban vagy egy szobában, úgyszintén a spórlás érdekében, gyengébb életszínvonal mellett.

- Tényszerű, hogy a külföldön munkát vállalók számos esetben megszorítások révén jelentősebb összegeket tudnak megspórolni. Mindezt ugyanakkor olyan tényezők árán, mint a honvágy, a családtól és otthontól való távollét, alacsonyabb életszínvonal, magányosabb élet.
- Amennyiben úgy számítjuk, hogy egy egyszobás lakást egyetlen személy bérel, akkor a lakbérre számított kiadások 2019-ben a következőképpen alakulnak: Tübingen esetében egy 40 m²-es bútorozott lakás havi bérleti díja 3936 lej, Middleton esetében egy ugyanekkora méretű bútorozott lakás bérleti díja havi 3029 lej, Csíkszereda esetében 738 lej, míg Nagykanizsa esetében 728 lej a havi lakbérköltés.
- Németországban az országos nettó minimálbér 6369 lej. Amennyiben azt vesszük, hogy Tübingenben valaki minimálbéren dolgozik külföldön és egy 40 m²-es egyszobás lakást szeretne egyedül bérelni, a havi keresetének 62%-át szükséges lakbérre áldoznia.
- Anglia esetében, a Middletonra vonatkozó adatok alapján a minimálbér alacsonyabb, mint a bútorozott, 40 m²-es egyszobás lakás havi bérleti díja.
- Magyarországot, azon belül Nagykanizsát véve alapul, a 2019-es minimálbérhez viszonyítva a bérleti díjat elmondható, hogy egy minimálbért kereső személynek a bevétele 52%-át szükséges lakbérre költenie.
- Romániát vizsgálva, a Csíkszeredai bérköltés mentén haladva elmondhatjuk, hogy a romániai országos minimálbér 58%-a szükséges a havi lakbér fedezéséhez. Természetesen a kiadások még ennél is nagyobbak, hiszen ebben az esetben csak a lakbért viszonyítottuk, ugyanakkor az egyéb lakásköltségek bekalkulálásával jelentősen növekszik a havi összlakásköltség.

Bibliográfia

BNS. (2021). *Veniturile și cheltuielile populației (Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice)*. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

<https://statistica.gov.md/public/files/Metadata/CBGC.pdf>

Guga, Ștefan, Mihăilescu, A., & Spatari, M. (2018). *Coșul minim de consum lunar pentru un trai decent pentru populația României*. Friedrich-Ebert-Stiftung România.

Guga, Ștefan, Mihăilescu, A., & Spatari, M. (2020). *Coșul minim pentru un trai decent, actualizat pentru anul 2020*. Friedrich-Ebert-Stiftung România.

https://romania.fes.de/fileadmin/user_upload/pdf-

[files/comunicat_cos_lunar_trai_decent_2020.pdf](https://romania.fes.de/fileadmin/user_upload/pdf-files/comunicat_cos_lunar_trai_decent_2020.pdf)

HMT Elemzőcsoport. (2019). *A megyei és külföldi megélhetési költségek összehasonlítása*. Hargita Megye Tanácsa.

HMT Elemzőcsoport. (2020). *Megfelelő jövedelemszint a Hargita megyei lakosok szemével*. Hargita Megye Tanácsa.

Stanciu, A. (2021). *Care este cea mai ieftină piață din București și ce poți cumpăra cu aproximativ 100 de lei*. https://www.economica.net/care-este-cea-mai-ieftina-piata-din-bucuresti-si-ce-poti-cumpara-cu-aproximativ-100-de-lei_508097.html

Ábrajegyzék

1. Ábra: A háztartások összetétele a személyek száma szerint	16
2. Ábra: Háztartások heti átlag élelmiszerfogyasztása	17
3. Ábra: A különböző élelmiszerek beszerzési módjának eloszlása a háztartások esetében	18
4. Ábra: A háztartások által megtermesztett zöldségek	19
5. Ábra: A háztartások által megtermesztett gyümölcsök	20
6. Ábra: A háztartások által tartott haszonállatok	21
7. Ábra: Háztartások megoszlása a szerint, hogy mely élelmiszereket állítják elő	22
8. Ábra: Háztartások megoszlása a szerint, hogy milyen gyakran fogyasztanak helyi termelőktől vásárolt élelmiszereket	23
9. Ábra: Háztartások átlagos heti kiadásai élelmiszerekre	24
10. Ábra: Háztartások kiadásai székely termék védjeggyel ellátott élelmiszerekre	25
11. Ábra: Háztartások által, a háztájon megtermelt, előállított élelmiszerek révén megspórolt összegek	26
12. Ábra: A háztartások havi átlag, nettó jövedelme	27
13. Ábra: APIA támogatásokból származó jövedelem összege a háztartások esetében	28
14. Ábra: A közbirtokosságoktól származó juttatások mértéke a háztartások esetében	28
15. Ábra: Háztartások megoszlása lakástípusok szerint	29
16. Ábra: Háztartások megoszlása a havi villanyköltség tekintetében	30
17. Ábra: Háztartások egyéb lakhatási költségekre fordított kiadásai	31
18. Ábra: Háztartások kiadásainak megoszlása különböző tételek tekintetében	32
19. Ábra: Válaszadók megoszlása a szerint, hogy dolgoztak-e már külföldön	32
20. Ábra: Románia 2019-es fogyasztói kosara	38
21. Ábra: A 2019-es romániai fogyasztói kosár viszonyítása a nettó minimálbérhez, valamint a nettó átlagbérhez	39
22. Ábra: Magyarország 2019-es fogyasztói kosara	40
23. Ábra: A 2019-es magyarországi fogyasztói kosár viszonyítása a nettó minimálbérhez, valamint a nettó átlagbérhez	41
24. Ábra: Németország 2019-es fogyasztói kosara	42
25. Ábra: A 2019-es németországi fogyasztói kosár viszonyítása a nettó minimálbérhez, valamint a nettó átlagbérhez	43
26. Ábra: Anglia 2019-es fogyasztói kosara	44
27. Ábra: A 2019-es angliai fogyasztói kosár viszonyítása a nettó minimálbérhez, valamint a nettó átlagbérhez	45
28. Albérleti díj alakulása lejben kifejezve a különböző városokban	46